

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 3. 2014
COM(2014) 155 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEJ
CENTRÁLNEJ BANKE, EURÓPSKÉMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU
VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície - rok 2014

1. Úvod

Vydanie porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície 2014 (ďalej len „porovnávací prehľad“) vychádza v situácii, keď sú mnohé členské štáty začali proces reformy svojich justičných systémov, aby ich v záujme občanov a podnikov zefektívnili. Tieto reformy majú priamy význam pre EÚ a európske inštitúcie a zainteresované strany ich pozorne sledujú.

Hlavnými zložkami účinného justičného systému sú kvalita, nezávislosť a efektívnosť. Dobre fungujúce justičné systémy sú dôležitou štrukturálnou podmienkou, na ktorej členské štáty budujú svoje politiky udržateľného rastu a sociálnej stability. Z týchto dôvodov sa vnútroštátne justičné reformy stali od roku 2011 neoddeliteľnou súčasťou štrukturálnych zložiek v členských štátoch, na ktoré sa vzťahujú programy makroekonomických úprav¹. Od roku 2012² je zlepšenie kvality, nezávislosti a efektívnosti justičných systémov prioritou aj pre európsky semester, ročný cyklus EÚ pre koordináciu hospodárskej politiky, ako sa uvádza v Ročnom prieskume rastu na rok 2014³. Porovnávací prehľad prispieva do procesu európskeho semestra poskytovaním objektívnych údajov o fungovaní vnútroštátnych justičných systémov. Prispieva tak k odhaľovaniu problémov, ktoré si zaslúžia osobitnú pozornosť, pokiaľ ide o vykonávanie reforiem.

Prístup k účinnému justičnému systému je základným právom, ktoré je základom európskych demokracií a je uznávané ústavnými tradíciami spoločnými pre členské štáty. Právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom je preto zakotvené v Charte základných práv Európskej únie (článok 47). Zakaždým, keď vnútroštátny súd uplatní právny predpis EÚ, koná ako „súd Únie“ a musí poskytnúť účinnú súdnu ochranu všetkým, občanom aj podnikom, ktorých práva zaručené právnymi predpismi EÚ boli porušené. Účinnosť justičných systémov má preto pre vykonávanie právnych predpisov EÚ a posilňovanie vzájomnej dôvery zásadný význam.

Čo je porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície?

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície je informačný nástroj, ktorého cieľom je pomôcť EÚ a členským štátom dosiahnuť účinnejšiu justíciu poskytovaním objektívnych, spoľahlivých a porovnateľných údajov o kvalite, nezávislosti a efektívnosti justičných systémov vo všetkých členských štátoch.

Porovnávací prehľad prispieva k odhaľovaniu prípadných nedostatkov, identifikuje zlepšenia a osvedčené postupy a jeho cieľom je ukázať trendy vo fungovaní vnútroštátnych justičných systémov v priebehu času. Nepredstavuje jedno celkové hodnotenie, ale prehľad o fungovaní všetkých justičných systémov, a to na základe rozličných ukazovateľov, ktoré sú v spoločnom záujme všetkých členských štátov.

Porovnávací prehľad nepodporuje žiadny konkrétny typ justičného systému. Bez ohľadu na model vnútroštátneho justičného systému alebo právnu tradíciu, v ktorej je zakotvený, rýchlosť, nezávislosť, cenová dostupnosť a jednoduchý prístup patria medzi základné parametre účinného justičného systému.

Porovnávací prehľad 2014 sa zameriava na občianske a obchodné súdne prípady, ako aj na správne prípady, s cieľom pomôcť členským štátom v ich úsilí o zlepšenie podnikateľského prostredia

¹ V roku 2014 zahŕňajú programy makroekonomických úprav v Grécku, Portugalsku a na Cypre podmienku vykonať justičné reformy.

² Oznámenie Komisie, Ročný prieskum rastu na rok 2013, COM(2012) 750 final.

³ Oznámenie Komisie, Ročný prieskum rastu na rok 2014, COM(2013) 800 final.

a prekonanie krízy štátnych dlhov a finančnej krízy. Porovnávací prehľad je nástroj, ktorý sa vyvíja v dialógu s členskými štátmi a Európskym parlamentom, s cieľom určiť základné parametre účinného justičného systému. Európsky parlament vyzval Komisiu, aby postupne rozšírila rozsah porovnávacieho prehľadu.

Ako porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície prispieva do európskeho semestra?

Slabá výkonnosť, ktorú odhalili ukazovatele v rámci porovnávacieho prehľadu, si vždy vyžaduje hlbšiu analýzu príčin takéhoto výsledku. Toto hodnotenie jednotlivých krajín sa vykonáva v rámci procesu európskeho semestra prostredníctvom dvojstranného dialógu s dotknutými orgánmi a so zainteresovanými stranami. Pri hodnotení sa zohľadňujú osobitosti právneho systému a súvislosti s dotknutými členskými štátmi. V konečnom dôsledku to môže Komisiu viesť k tomu, aby Rade navrhla odporúčania pre jednotlivé krajiny týkajúce sa potreby zlepšiť justičný systém⁴.

Aká je metodika porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície?

Porovnávací prehľad vychádza z rôznych zdrojov informácií. Väčšinu kvantitatívnych údajov v súčasnosti poskytuje Európska komisia pre efektívnosť súdnictva (ďalej len „komisia CEPEJ“), s ktorou Komisia uzatvorila zmluvu o vykonaní osobitnej štúdie⁵. Tieto údaje sú z roku 2012 a poskytli ich členské štáty podľa metodiky komisie CEPEJ⁶. V štúdii je uvedený aj rozpis podľa krajín, ktorý uvádza širšie súvislosti a ktorý je potrebné vnímať spolu s uvedenými údajmi.

Komisia použila na vypracovanie porovnávacieho prehľadu 2014 aj ďalšie zdroje informácií, a to údaje Eurostatu, Svetovej banky, Svetového ekonomického fóra a Európskej justičnej siete, najmä Európskej siete súdnych rád, ktorá poskytla odpovede na dotazník o nezávislosti súdnictva. Ďalšie údaje boli získané prostredníctvom dvoch pilotných štúdií vykonaných v teréne zameraných na fungovanie vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov a hospodárskej súťaže⁷.

Účinnosť vnútroštátnych justičných systémov ako štrukturálnej zložky pre rast

Vysoko kvalitné inštitúcie vrátane účinných vnútroštátnych justičných systémov sú určujúce pre hospodársku výkonnosť. V čase krízy štátnych dlhov, finančnej a hospodárskej krízy zohrávajú kľúčovú úlohu pri obnove dôvery a podpore návratu k rastu. Predvídateľné, včasné a vymáhateľné justičné rozhodnutia sú dôležitými štrukturálnymi zložkami prítiažlivého podnikateľského prostredia. Prispievajú k dôvere a stabilite v celom obchodnom cykle tým, že zachovávajú dôveru pri zakladaní podnikov, vymáhaní zmlúv, prilákaní investícií, vyrovňovaní súkromných dlhov či ochrane majetku a ďalších práv.

Vplyv vnútroštátnych justičných systémov na hospodárstvo zdôrazňujú Medzinárodný menový fond⁸, Európska centrálna banka⁹, OECD¹⁰, Svetové ekonomické fórum¹¹ a Svetová

⁴ Dôvody odporúčania pre jednotlivé krajiny uviedla Komisia v pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý je k dispozícii na: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/index_sk.htm

⁵ K dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁶ Nie všetky členské štáty poskytli údaje komisii CEPEJ.

⁷ Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu hospodárskej súťaže, vypracovaná ICF GHK, 2014; Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov, vypracovaná Strediskom pre strategické a hodnotiace služby LPP, 2014. K dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

⁸ MMF, „Fostering Growth in Europe Now“ („Podporiť rast v Európe teraz“), 18. júna 2012.

⁹ K dispozícii na: <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>

¹⁰ Pozri napríklad: „What makes civil justice effective?“ („Čo robí civilnú justíciu efektívnou?“), OECD Economics Department Policy Notes, 18. júna 2013, a „The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics“, pracovný dokument ekonomického oddelenia OECD, č. 1060.

banka¹². Účinnosť justičného systému stimuluje investície v danej krajine¹³. Z prieskumov vyplýva, že existuje pozitívna korelácia medzi veľkosťou firiem a účinnými justičnými systémami, a slabšie stimuly pre investície a zamestnávanie v čase, keď sa vo fungovaní justície vyskytujú nedostatky¹⁴. Najmä rast v inovatívnejších odvetviach, ktoré sú často závislé na nehmotných aktívach, ako sú práva duševného vlastníctva, závisí od dobre fungujúceho systému presadzovania práva¹⁵. Účinné justičné systémy podporujú takisto hospodársku súťaž na trhu. Ak v krajinách justičné systémy zaručujú riadne plnenie zmlúv, sú podniky odrádzané od špekulácií v hospodárskych vzťahoch a znižujú sa transakčné náklady. A napokon, dôvera v dobre fungujúce systémy uľahčuje podnikanie. Nedostatky v justičných systémoch vedú k vyšším nákladom na prijaté úvery a pôžičky¹⁶. Veritelia budú s väčšou pravdepodobnosťou požičiavať vtedy, ak budú presvedčení, že im účinný justičný systém zaručí, že svoje pôžičky budú môcť získať späť.

Široká diskusia o účinnosti justičných systémov

Prvé vydanie porovnávacieho prehľadu prispelo k širokej výmene názorov na účinnosť vnútroštátnych justičných systémov v EÚ. Európsky parlament vo svojom uznesení zo 4. februára 2014 o porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície¹⁷ vyjadril o tento prehľad veľký záujem a vyzval Komisiu, aby v tejto iniciatíve pokračovala. Upozornil na to, aké je dôležité zabezpečiť účinný a nezávislý justičný systém, ktorý môže prispieť k hospodárskemu rastu v Európe a zvýšiť konkurencieschopnosť, a zdôraznil, že účinný a dôveryhodný justičný systém poskytuje podnikom stimuly pre rozvoj a investície na vnútroštátnej a cezhraničnej úrovni.

Na neformálnom decembrovom zasadnutí Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci sa uskutočnila výmena názorov na aspekty európskeho semestra 2014 v súvislosti s justičnými systémami vrátane porovnávacieho prehľadu za rok 2013. Hlavné rysy pripravovaného porovnávacieho prehľadu v oblasti justície 2014 predstavila Komisia na zasadnutí Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci v marci 2014. Rada a členské štáty prijali 4. marca záver o občianskych a obchodných justičných systémoch členských štátov¹⁸.

Účinnosť vnútroštátnych justičných systémov a porovnávací prehľad za rok 2013 boli témou diskusií aj počas konferencie na vysokej úrovni „*Assises de la Justice*“ o utváraní politik v oblasti justície v Európe v nasledujúcich rokoch, ktorú zorganizovala Európska komisia v Bruseli v dňoch 21. a 22. novembra 2013¹⁹. Zástupcovia súdnictva (napr. najvyšších súdov, súdnych rád a sudcov) a odborníkov z praxe (napr. advokátov a súdnych úradníkov) vyjadrili svoj záujem a predložili návrhy na budúci rozvoj porovnávacieho prehľadu. Niektoré členské

¹¹ Svetové ekonomické fórum, „The Global Competitiveness Report; 2013 – 2014“, k dispozícii na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

¹² K dispozícii na: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/-/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>

¹³ Pozri správu MMF o krajinách č. 13/299.

¹⁴ Pozri Bank of Spain Working Paper 1303, Bank of Italy Working Paper 898, správu MMF o krajinách č. 13/299 uvedenú vyššie.

¹⁵ Ekonomické oddelenie OECD uvedené vyššie.

¹⁶ Správa MMF o krajinách č. 13/299.

¹⁷ Uznesenie „Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície – občianska a správna justícia v členských štátoch“.

¹⁸ Pokiaľ ide o Výbor regiónov, predseda Komisie zodpovedný za občianstvo, riadenie, inštitucionálne a vonkajšie záležitosti (CIVEX) predniesol rad poznámok, v ktorých zdôraznil dôležitosť účinnej justície a rastu na miestnej a regionálnej úrovni.

¹⁹ Informácie o konferencii, prejavy a písomné príspevky sú k dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index_en.htm

štáty prispeli do diskusie a zdôraznili aspekty metodiky, ktoré by sa mohli ďalej zlepšiť. Pri tejto príležitosti bol uverejnený prieskum Eurobarometra²⁰ „Justícia v Európskej únii“, v ktorom sa zdôraznilo najmä to, že úroveň dôvery vo vnútroštátne justičné systémy sa v jednotlivých členských štátoch značne líši.

Komisia začala systematický dialóg s odborníkmi z členských štátov, aby podporila výmenu osvedčených postupov v oblasti účinnosti justičných systémov a ďalšieho rozvoja porovnávacieho prehľadu. Členské štáty boli vyzvané, aby určili dve kontaktné osoby – jednu z oblasti súdnictva a jednu z ministerstva spravodlivosti. Na prvých dvoch stretnutiach kontaktných osôb sa diskutovalo o dostupnosti údajov o fungovaní justičných systémov a o osvedčených postupoch v oblasti zhromažďovania údajov.

2. ČINNOSTI NADVÄZUJÚCE NA POROVNÁVACÍ PREHĽAD EÚ V OBLASTI JUSTÍCIE – ROK 2013

Zistenia vyplývajúce z porovnávacieho prehľadu 2013 pomohli, spolu s konkrétnym posúdením situácie v členských štátoch, vymedziť konkrétne odporúčania pre jednotlivé štáty v oblasti justície. Na základe návrhu Komisie Rada odporučila desiatim členským štátom²¹, aby podľa situácie v príslušnej krajine zvýšili nezávislosť, kvalitu a/alebo efektívnosť justičného systému alebo ďalej posilnili súdnictvo. Z týchto desiatich členských štátov bolo šesť členských štátov²² označených už v roku 2012 ako štáty, ktoré majú problémy v súvislosti s fungovaním justičného systému.

Tieto členské štáty prijímajú opatrenia týkajúce sa fungovania súdnictva. Opatrenia siahajú od prevádzkových opatrení, ako sú modernizácia procesu riadenia na súde, využívanie nových informačných technológií, rozvoj alternatívneho riešenia sporov, až po štrukturálnejšie opatrenia, ako napríklad reštrukturalizácia organizácie súdov alebo zjednodušenie postupov

²⁰ Eurobarometer Flash 385 Justícia v Európskej únii, k dispozícii na:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_390_375_en.htm#385

²¹ Odporúčanie Rady (2013/C 217/03) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Bulharska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 5); odporúčanie Rady (2013/C 217/20) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Španielska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 9); odporúčanie Rady (2013/C 217/10) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Maďarska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Maďarska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 5); odporúčanie Rady (2013/C 217/11) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Talianska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na roky 2012 – 2017 (pozri odsek 2); odporúčanie Rady (2013/C 217/12) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Lotyšska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Lotyšska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 7); odporúčanie Rady (2013/C 217/15) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Malty** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 5); odporúčanie Rady (2013/C 217/16) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Poľska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 7); odporúčanie Rady (2013/C 217/17) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Rumunska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 7); odporúčanie Rady (2013/C 217/19) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Slovinska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovinska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 7); odporúčanie Rady (2013/C 217/18) z 9. júla 2013, ktoré sa týka národného programu reforiem **Slovenska** na rok 2013 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na roky 2012 – 2016 (pozri odsek 6). K dispozícii na:

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2013:217:SOM:SK:HTML>

²² BG, IT, LV, PT, SI, SK.

občianskeho súdneho konania, ktoré môžu viesť k skráteniu trvania konaní. Intenzita a stav reforiem v jednotlivých členských štátoch sú odlišné. Zatiaľ čo v niektorých členských štátoch boli prijaté opatrenia, ktoré sa už vykonávajú, v iných členských štátoch sú príslušné opatrenia stále v ranej fáze. V porovnávacom prehľade sú uvedené údaje z roku 2012, preto sa zatiaľ v ňom nemôžu premietat' účinky prebiehajúcich reforiem, a to ani v tých členských štátoch, ktoré už prijali ambiciózne opatrenia²³.

Zistenia vyplývajúce z porovnávacieho prehľadu pomáhajú stanoviť priority pre štrukturálne fondy EÚ. Z doterajších skúseností vyplýva, že fondy EÚ možno použiť na zlepšenie účinnosti justičných systémov. Estónsko napr. použilo štrukturálne fondy na vývoj nástrojov elektronickej justície a teraz je jednou z najvyspelejších krajín vo využívaní nástrojov informačných a komunikačných technológií na riadenie súdov a komunikáciu medzi súdmi a účastníkmi.

V dvanástich členských štátoch Komisia určila justíciu za prioritnú oblasť, ktorá sa má financovať v súvislosti s viacročným finančným rámcom 2014 – 2020²⁴. Členské štáty stanovujú svoju stratégiu využívania finančných prostriedkov EÚ na podporu stratégie Európa 2020 v tzv. „dohodách o partnerstve“. Tieto dohody sú príležitosťou na zabezpečenie primeraného pridelovania prostriedkov tak, aby plne odrážalo význam účinnejších justičných systémov.

3. UKAZOVATELE POROVNÁVACIEHO PREHLADU EÚ V OBLASTI JUSTÍCIE - ROK 2014

Efektívnosť justičných systémov

V roku 2014 sú porovnávacom prehľade zachované rovnaké ukazovatele efektívnosti súdnych konaní, aké boli použité v roku 2013: trvanie konaní, miera vyriešenia prípadov a počet prebiehajúcich konaní. Okrem toho sú v porovnávacom prehľade 2014 uvedené výsledky dvoch pilotných štúdií²⁵, ktorých cieľom bolo poskytnúť presnejšie údaje o trvaní súdnych konaní týkajúcich sa práva hospodárskej súťaže a spotrebiteľského práva, vyjadrené priemerným počtom dní. Účinnosť justičných systémov v týchto dvoch oblastiach je dôležitá pre hospodárstvo. Napríklad, nepriaznivý vplyv všetkých závažných tvrdých kartelov na spokojnosť spotrebiteľov, vyjadrený ako podiel hrubého domáceho produktu EÚ, sa odhaduje v rozmedzí od 0,20 % do 0,55 % HDP EÚ v roku 2011²⁶. Práve tak je pre hospodárstvo

²³ Napríklad po podpise programu makroekonomických úprav v roku 2011 Portugalsko prijalo opatrenia na zlepšenie účinného a včasného vymáhania zmlúv, na reštrukturalizáciu justičného systému a na elimináciu nevybavených súdnych prípadov. Predbežné údaje za rok 2013 ukazujú pozitívny vývoj, napríklad pokiaľ ide o mieru vyriešenia prípadov presadzovania právnych predpisov.

²⁴ BG, CZ, EL, HR, IT, LV, LT, HU, PL, RO, SI a SK. Stanoviská útvarov Komisie k príprave dohody o partnerstve a programov v týchto krajinách sú k dispozícii na: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/program/index_sk.cfm

²⁵ Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu hospodárskej súťaže, ktorú v roku 2014 vypracovala spoločnosť ICF GHK; Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov, vypracovaná Strediskom pre strategické a hodnotiace služby LPP, 2014.

²⁶ Pracovný dokument útvarov Komisie, Správa o posúdení vplyvu, Žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel EÚ, sprievodný dokument k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody podľa vnútroštátneho práva v prípade porušenia právnych predpisov členských štátov a Európskej únie v oblasti hospodárskej súťaže, 11. júna 2013, SWD 2013 (203) (odsek 65).

dôležité aj uplatňovanie spotrebiteľského práva, nakoľko konečná spotreba domácností predstavuje 56 % HDP²⁷.

Kvalita justičných systémov

Pokiaľ ide o kvalitu justičných systémov, v porovnávacom prehľade 2014 sú použité rovnaké ukazovatele ako v roku 2013. Prehľad sa zameriava na určité činitele, ktoré môžu pomôcť zlepšiť kvalitu justície, ako sú odborná príprava, monitorovanie a hodnotenie činností súdov, rozpočet, ľudské zdroje, dostupnosť systémov informačných a komunikačných technológií (IKT) pre súdy (ktoré uľahčujú najmä vzťah medzi účastníkmi a súdmi) a dostupnosť metód alternatívnych spôsobov riešenia sporov, ktoré umožňujú účastníkom nájsť iné spôsoby riešenia sporov. Okrem toho porovnávacím prehľadom 2014 sa poskytujú presnejšie údaje o odbornej príprave v oblasti práva EÚ, o využívaní prieskumov spokojnosti, o rozpočte pre súdy a o počte sudcov.

Nezávislosť súdnictva

V porovnávacom prehľade sú uvedené údaje o vnímanej nezávislosti justičného systému na základe výročnej správy Svetového ekonomického fóra o globálnej konkurencieschopnosti.

Zatiaľ čo vnímaná nezávislosť je dôležitá, pretože môže ovplyvniť investičné rozhodnutia, dôležitejšie je, aby bola účinne chránená nezávislosť súdnictva v justičnom systéme prostredníctvom právnych záruk. Ako bolo oznámené v porovnávacom prehľade za rok 2013, Komisia začala spoluprácu na štrukturálnej nezávislosti súdnictva s európskymi justičnými sieťami, najmä Európskou sieťou súdnych rád. V prílohe k porovnávaciemu prehľadu 2014 je uvedený prvý všeobecný porovnávací prehľad právnych záruk na ochranu štrukturálnej nezávislosti súdnictva v právnych systémoch členských štátov.

4. HLAVNÉ ZISTENIA VYPLÝVAJÚCE Z POROVNÁVACIEHO PREHĽADU EÚ V OBLASTI JUSTÍCIE – ROK 2014

4.1 Efektívnosť justičných systémov

Pomalá spravodlivosť je odopretá spravodlivosť. Včasné rozhodnutia sú pre podniky a investorov nevyhnutné. Spoločnosti pri svojich investičných rozhodnutiach zohľadňujú riziko, že sa ocitnú v obchodných, pracovnoprávnych alebo daňových sporoch či v platobnej neschopnosti. Efektívnosť, s akou sa súdny systém v členskom štáte rieši spory, je veľmi dôležitá. Napríklad právne vymáhanie zmluvy o dodávke alebo poskytovaní služieb sa stáva tým nákladnejšie, čím dlhšie súdny spor trvá, a po určitom čase dokonca nezmyselné, keďže pravdepodobnosť získania peňazí z platieb a pokút sa znižuje.

4.1.1 Trvanie konaní

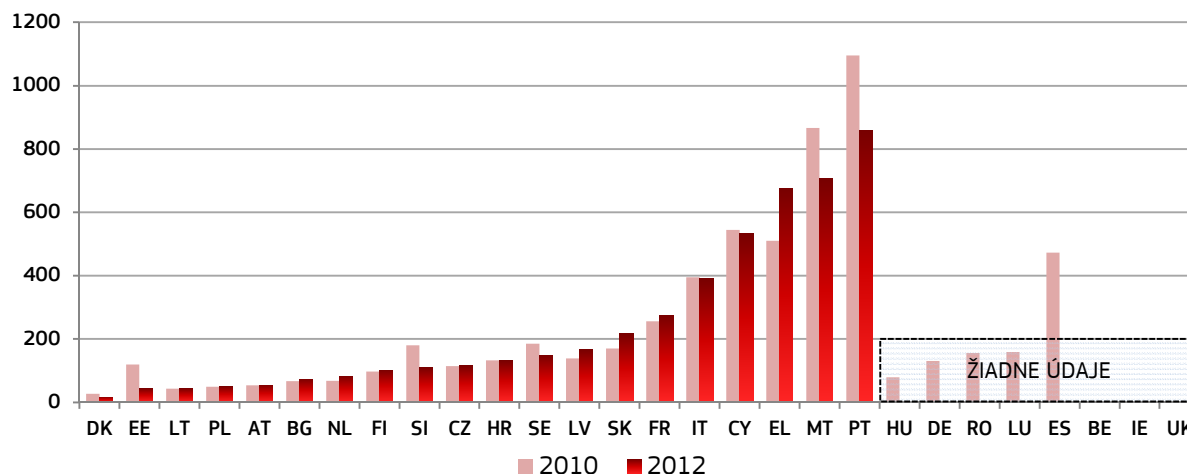
Trvanie konaní vyjadruje čas (v dňoch) potrebný na vyriešenie prípadu na súde, čiže čas, ktorý potrebuje súd na vynesenie rozhodnutia v prvom stupni. Ukazovateľ „času rozsúdenia“ je počet nevyriešených prípadov vydelený počtom vyriešených prípadov na konci roka a vynásobený 365 dňami²⁸.

²⁷ Pracovný dokument útvarov Komisie o posilnení práv spotrebiteľov v EÚ, 7. apríla 2011, SEC(2011) 469 (odsek 2).

²⁸ Trvanie konaní, miera vyriešenia prípadov a počet prebiehajúcich konaní sú štandardné ukazovatele, ktoré vymedzila komisia CEPEJ. Ich vymedzenie a vzájomné vzťahy sú k dispozícii na: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

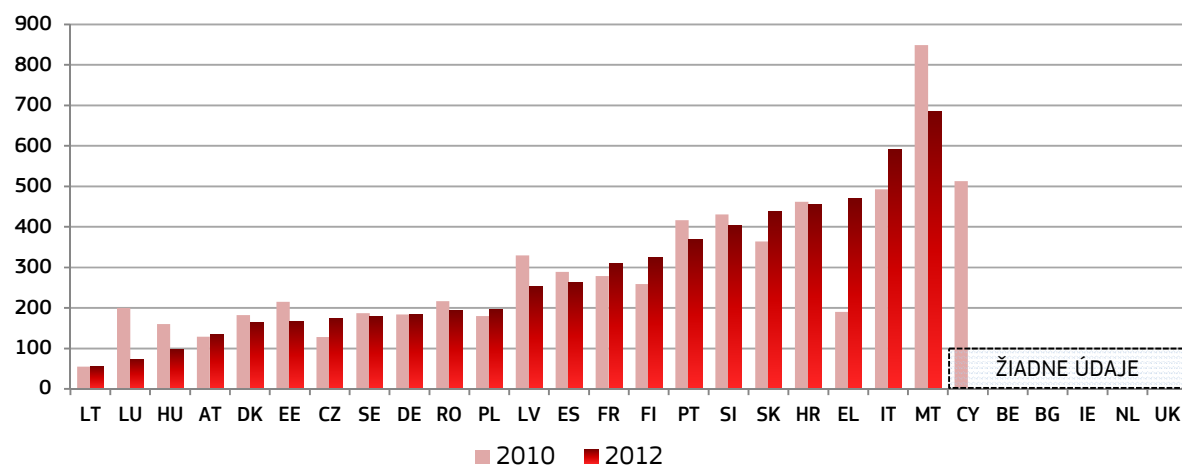
Okrem grafov 4, 11 a 12 sa všetky údaje týkajú konaní na súde prvého stupňa. Aj keď rozličné konania o opravných prostriedkoch môžu mať na trvanie konaní zásadný vplyv, efektívnosť justičného systému by sa mala odrážať už na prvom stupni, keďže prvý stupeň je povinným krokom pre každého, kto sa obracia na súd.

Graf 1: Čas potrebný na vyriešenie občianskych, obchodných, správnych a iných prípadov* (prvý stupeň/v dňoch) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ²⁹)

* Podľa metodiky komisie CEPEJ tento údaj zahŕňa všetky občianske a obchodné súdne prípady a nesporné konania, prípady súvisiace s vymáhaním, katastrom nehnuteľností, so správnym právom (súdne prípady a nesporné konania) a iné ako trestné prípady.

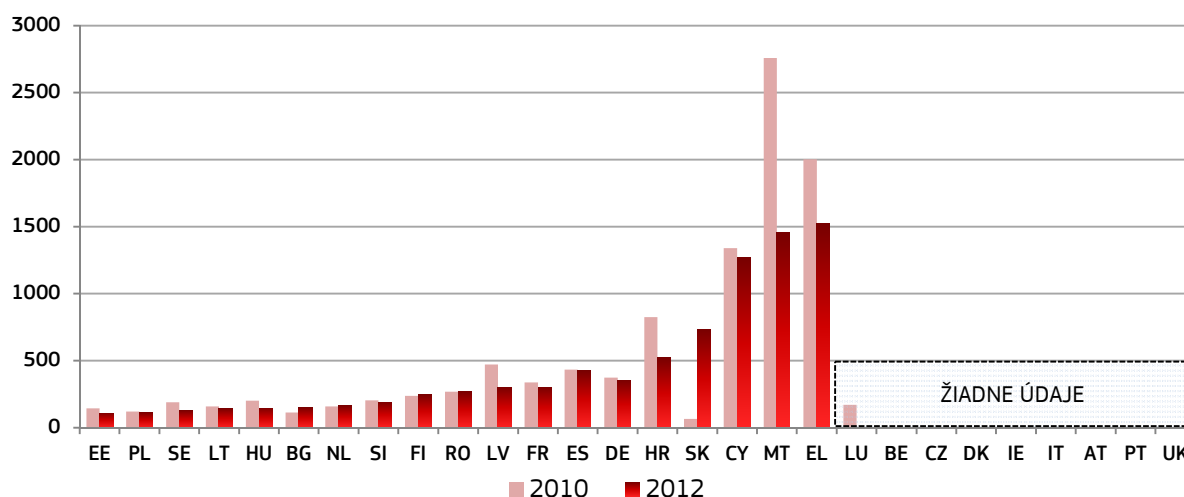
Graf 2: Čas potrebný na vyriešenie občianskych a obchodných súdnych prípadov* (prvý stupeň/v dňoch) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Podľa metodiky komisie CEPEJ, občianske (a obchodné) súdne prípady sa týkajú sporov medzi účastníkmi, napríklad sporov o zmluvách. Naopak nesporné občianske (a obchodné) prípady sa týkajú nesporných konaní, napríklad nesporných platobných príkazov. Obchodným prípadom sa v niektorých krajinách venujú špeciálne obchodné súdy, v iných bežné (civilné) súdy.

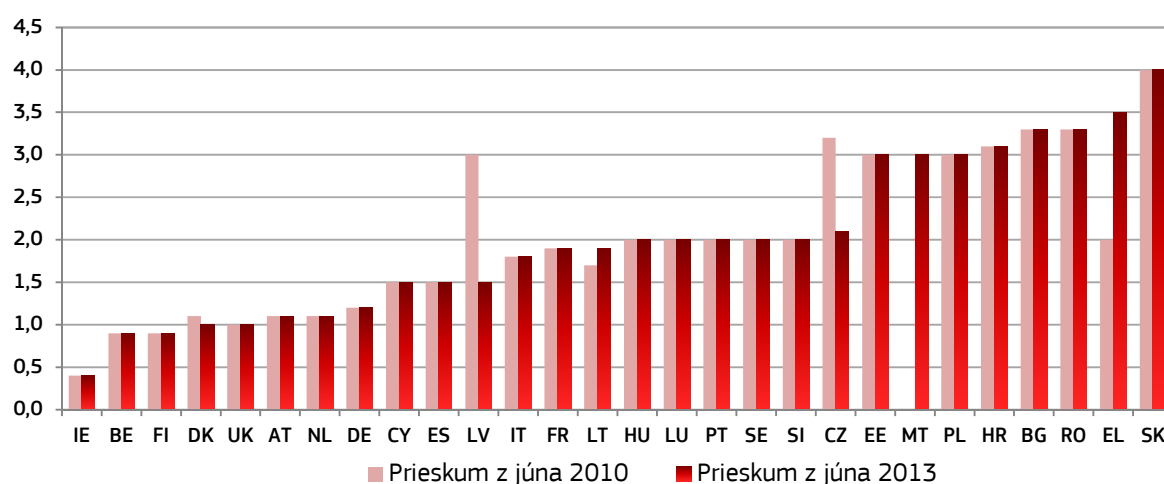
²⁹ Správa o fungovaní justičných systémov v členských štátoch EÚ, ktorú pre Komisiu vypracoval sekretariát komisie CEPEJ. Vo všetkých grafoch sú porovnané údaje za rok 2010 s údajmi za rok 2012, ak sú dostupné. Údaje za rok 2010 zahŕňajú aktualizácie, ktoré urobila komisia CEPEJ po uverejnení svojej štúdie za rok 2013 odovzdanej Komisii.

Graf 3: Čas potrebný na vyriešenie správnych prípadov* (prvý stupeň/v dňoch) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Podľa metodiky komisie CEPEJ, správno-právne prípady sa týkajú sporov medzi občanmi a miestnymi, regionálnymi alebo vnútroštátnymi orgánmi. Správno-právnym prípadom sa v niektorých krajinách venujú špeciálne správne súdy, v iných bežné (civilné) súdy.

Graf 4: Čas potrebný na riešenie platobnej neschopnosti* (v rokoch) (zdroj: Svetová banka: Doing Business)

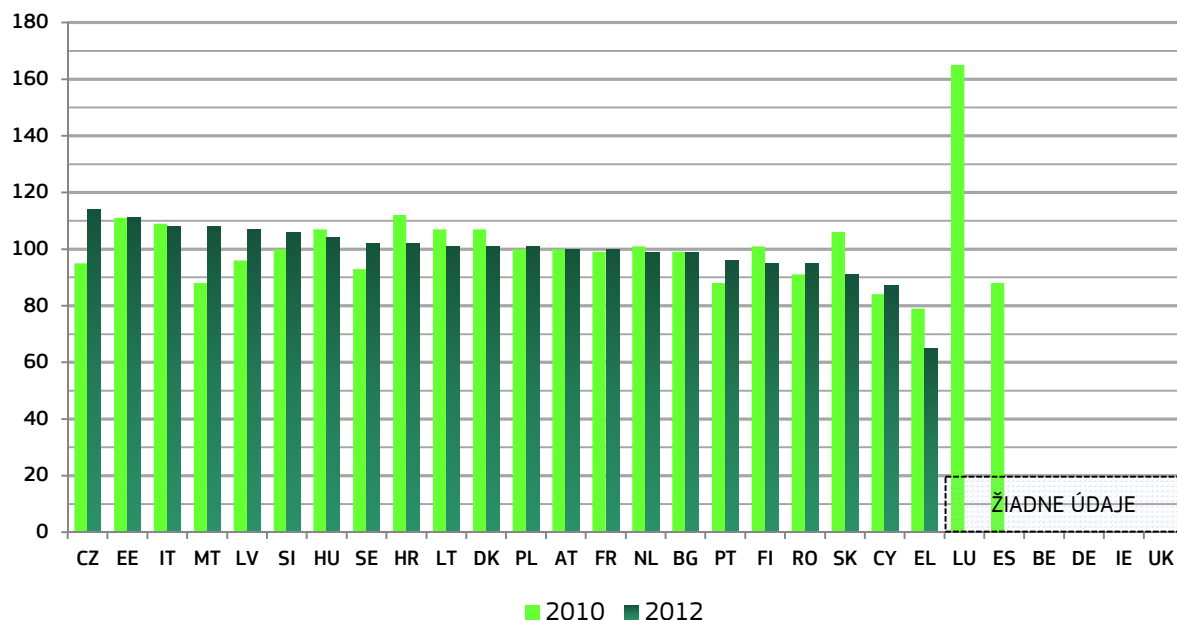
* Čas potrebný na to, aby veritelia získali späť svoj úver. Časové obdobie sa počíta od omeškania spoločnosti do úhrady časti alebo všetkých peňazí, ktoré dlhuje banke. Zohľadňuje sa aj prípadná odkladacia taktika strán, napríklad podávanie zdĺhavých odvolaní či žiadosti o predĺženie lehoty. Údaje sú zhromaždené z dotazníkových odpovedí miestnych odborníkov z praxe na konkurzné konania a sú overené prostredníctvom štúdie zákonov a právnych predpisov, ako aj verejných informácií o konkurzných systémoch.

4.1.2 Miera vyriešenia prípadov

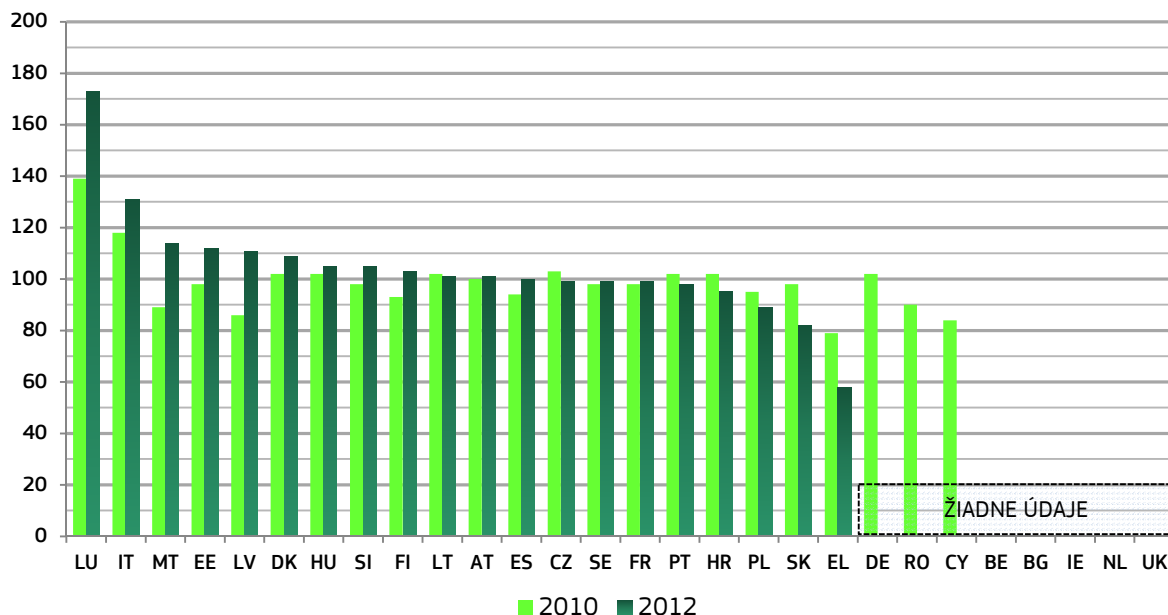
Miera vyriešenia prípadov je pomer počtu vyriešených prípadov k počtu nových prípadov. Miera, či sa súd stíha zaoberať novými prípadmi. Trvanie konaní súvisí s mierou, do akej súdy dokážu vyriešiť prípady, teda s „mierou vyriešenia prípadov“, a s počtom prípadov, ktoré stále čakajú na vyriešenie, t. j. „prebiehajúce konania“. Ak je miera vyriešenia prípadov okolo 100 % alebo vyššia, znamená to, že justičný systém je schopný vyriešiť aspoň toľko prípadov, koľko sa ich objavuje nových. Ak je miera vyriešenia prípadov nižšia ako 100 %, znamená to, že súdy vyriešia menej prípadov, než koľko sa ich objavuje nových, a na konci

roka sa napokon množstvo nevyriešených prípadov pripočíta k prebiehajúcim konaniam. Ak takáto situácia trvá niekoľko rokov, mohlo by to nasvedčovať tomu, že ide skôr o systémový problém, keďže sa hromadia nevybavené prípady, čo len zhoršuje pracovnú záťaž súdov a predlžuje trvanie konaní.

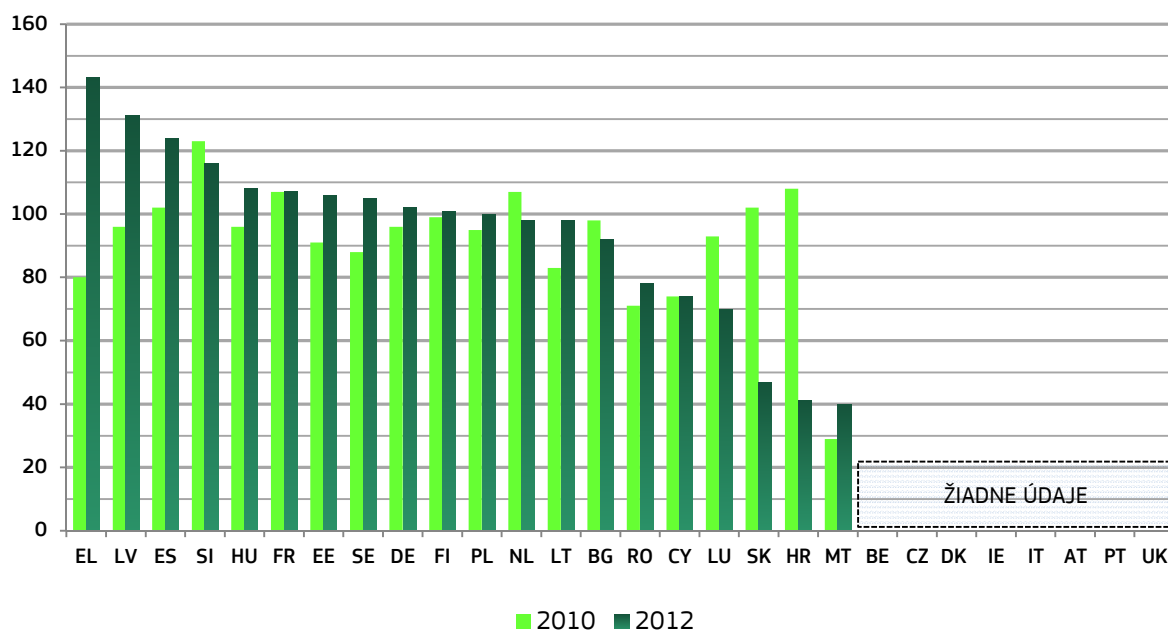
Graf 5: Miera vyriešenia občianskych, obchodných, správnych a iných prípadov (prvý stupeň/v % – hodnoty nad 100 % znamenajú, že sa vyrieši viac prípadov, než sa ich objavuje nových, a hodnoty pod 100 % znamenajú, že sa vyrieši menej prípadov, než sa ich objavuje nových) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

Graf 6: Miera vyriešenia občianskych a obchodných súdnych prípadov (prvý stupeň/v %) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

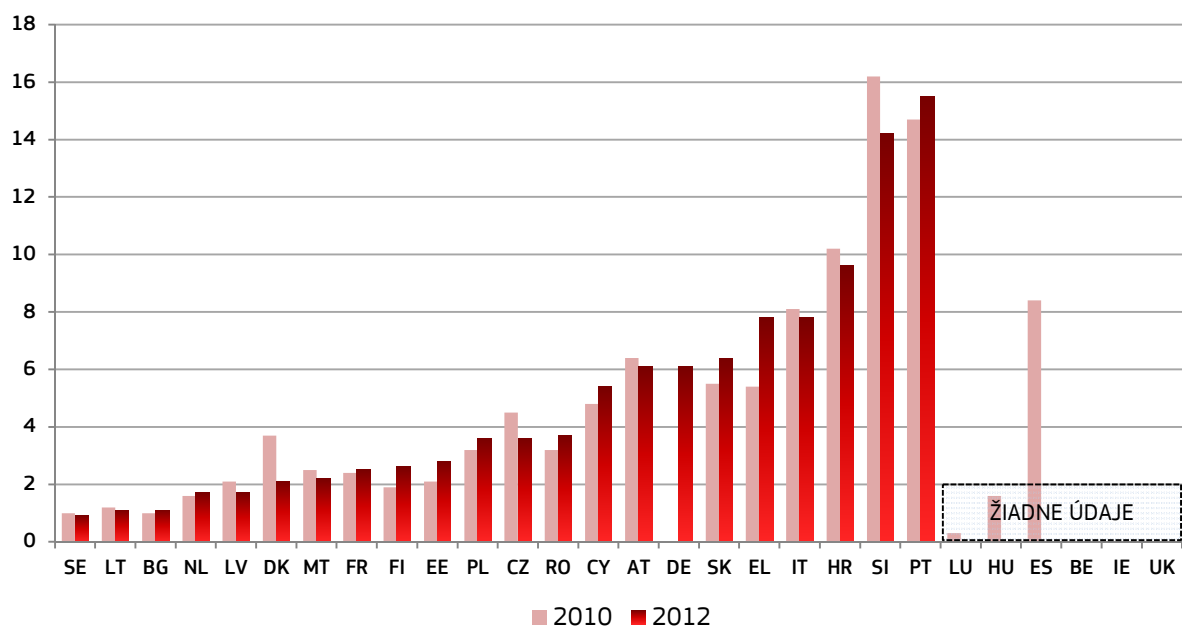
Graf 7: Miera vyriešenia správnych prípadov (prvý stupeň/v %) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

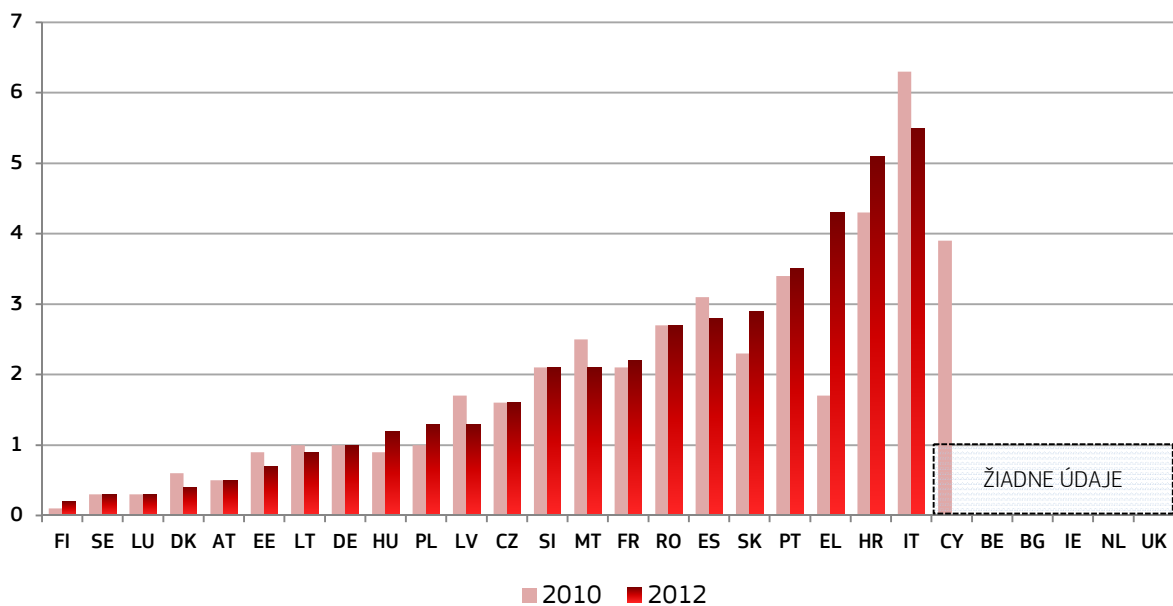
4.1.3 Prebiehajúce konania

Počet prebiehajúcich konaní vyjadruje počet prípadov, ktoré ešte treba riešiť na konci obdobia. Počet prebiehajúcich konaní vplýva na čas rozsúdenia. Na skrátenie trvania konaní sú preto potrebné opatrenia na zníženie počtu prebiehajúcich konaní.

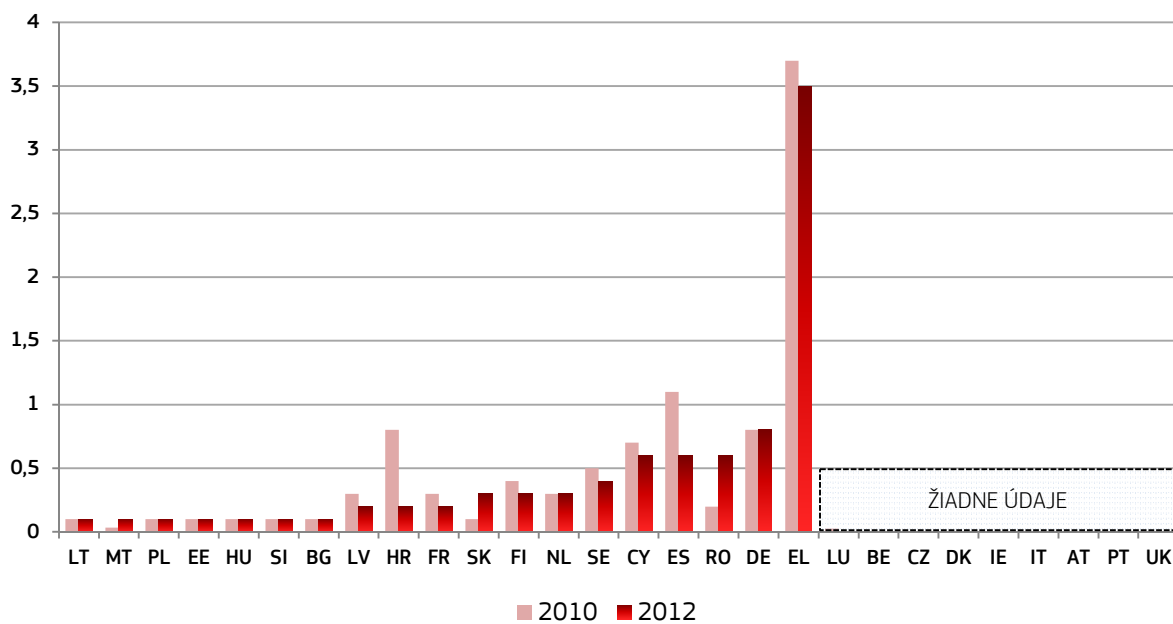
Graf 8: Počet občianskych, obchodných, správnych a iných prebiehajúcich konaní (prvý stupeň/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

Graf 9: Počet občianskych a obchodných súdnych prebiehajúcich konaní (prvý stupeň/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

Graf 10: Počet správnych prebiehajúcich konaní (prvý stupeň/na 100 obyvateľov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

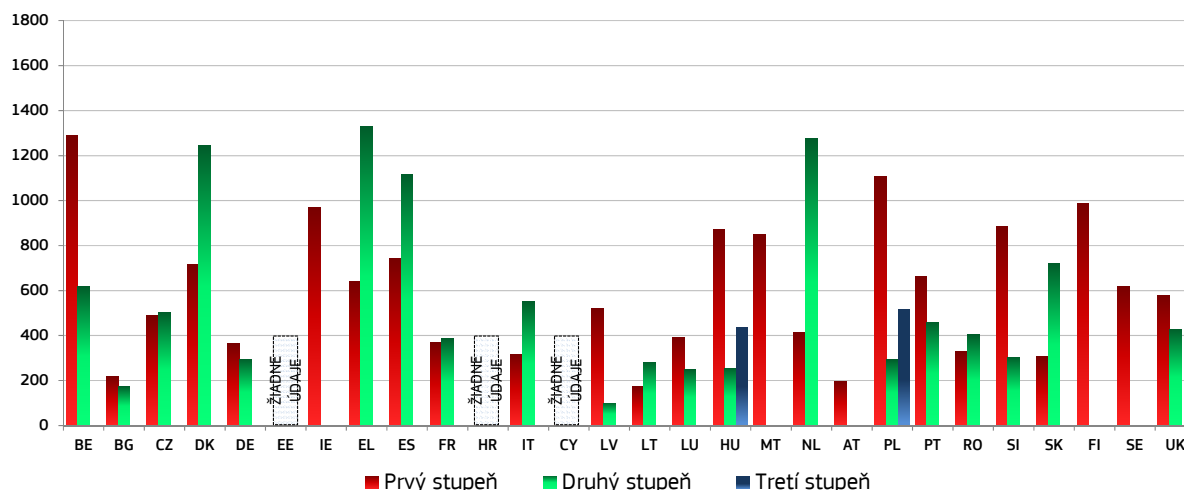

4.1.4. Výsledky pilotných štúdií v teréne

Výsledky pilotných štúdií v teréne týkajúcich sa trvania konaní v oblasti práva hospodárskej súťaže a spotrebiteľského práva uvádzajú priemerný počet dní potrebných na prijatie rozhodnutia vo veci samej v prípadoch spojených s týmito dvomi konkrétnymi oblasťami. Priemerné trvanie v dňoch sa uvádza pre prípady riešené súdmi prvého, druhého a (v prípade potreby) tretieho stupňa, keď sú takéto informácie dostupné. Vzhľadom na rozdielny spôsob uvádzania údajov o týchto prípadoch sú členské štáty zoradené abecedne v ich pôvodnom jazyku.

Priemerné trvanie vyriešenia prípadov súdneho preskúmania v oblasti práva hospodárskej súťaže uvedené ďalej sa zdá byť vo všeobecnosti dlhšie, než je priemerné trvanie občianskych, obchodných, správnych a iných prípadov uvedené v grafe 1. Môže to byť spôsobené zložitou touto typom špecializovaných súdnych sporov. Z nasledujúceho grafu je zrejmé aj to, že v niektorých členských štátoch možno pozorovať významné rozdiely v trvaní prípadov súdneho preskúmania medzi súdmi prvého, druhého a (ak existuje) tretieho stupňa.

Graf 11: Priemerný čas potrebný na vyriešenie prípadoch súdneho preskúmania rozhodnutí vnútroštátnych orgánov pre hospodársku súťaž podľa článkov 101 a 102 ZFEÚ* (v dňoch) (zdroj: pilotná štúdia v teréne³⁰)

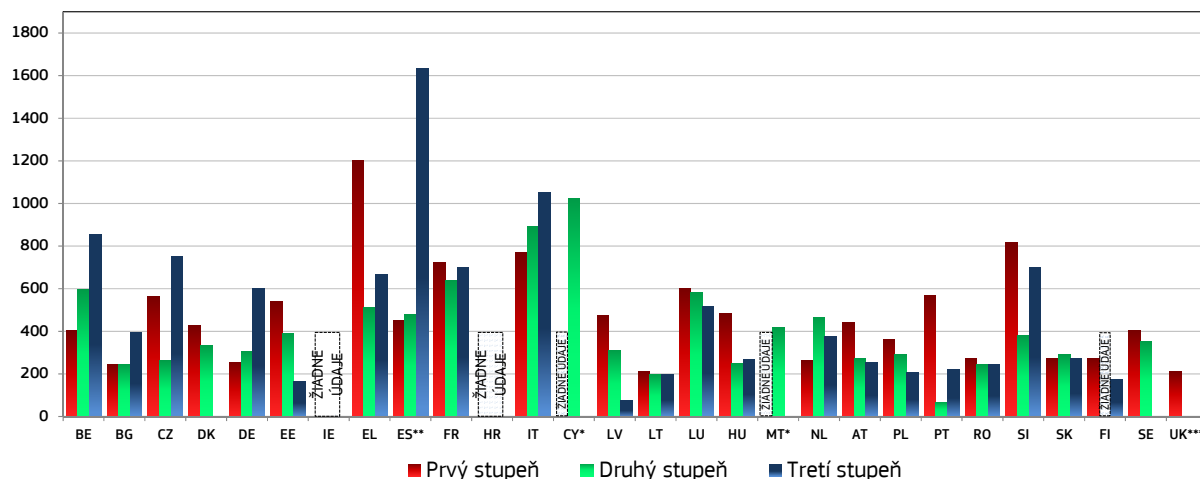

* Trvanie bolo vypočítané na základe štúdie, ktorej cieľom bolo identifikovať všetky prípady odvolania proti rozhodnutiam vnútroštátnych orgánov pre hospodársku súťaž podľa článkov 101 a 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, v ktorých boli súdne rozhodnutia vo veci samej vydané v rokoch 2008 až 2013. Údaje sú uvedené pre súdy prvého a druhého stupňa a – v relevantných prípadoch – pre súdy tretieho stupňa.

³⁰ Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu hospodárskej súťaže, ktorú vypracovala spoločnosť ICF GHK, k dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

Graf 12: Priemerný čas potrebný na vyriešenie případov spotrebiteľského práva* (v dňoch) (zdroj: pilotná štúdia v teréne³¹)

Zatiaľ čo priemerné trvanie spotrebiteľských sporov sa zdá byť dlhšie než trvanie občianskych a obchodných súdnych prípadov uvedených v grafe 2, je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že toto trvanie bolo vypočítané na základe uverejnených prípadov spotrebiteľských sporov, ktoré bývajú zložitejšie. Grafom sa navyše potvrdzuje, že mnoho členských štátov uvádza významné rozdiely v priemernom trvaní spotrebiteľských sporov medzi súdmi prvého, druhého a tretieho stupňa.

* Výpočet trvania bol vykonaný na základe vzoriek prípadov týkajúcich sa uplatňovania smernice o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, smernice o predaji na diaľku, smernice o predaji spotrebného tovaru a zárukách na spotrebný tovar, smernice o nekalých obchodných praktikách a ich vnútroštátnych vykonávacích ustanovení, v ktorých boli rozhodnutia vydané v rokoch 2008 až 2013. Keďže veľkosť vzorky sa menila v závislosti od dostupnosti uverejnených rozhodnutí, k poskytnutým údajom treba pristupovať opatrne³².

³¹ Štúdia o fungovaní vnútroštátnych súdov pri uplatňovaní právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov, ktorú vypracovalo Stredisko pre strategické a hodnotiace služby LPP, k dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

³² V niektorých členských štátoch (*) je uvedené len trvanie na poslednom stupni, pretože pre ostatné stupne neboli k dispozícii dostatočné údaje. Pokiaľ ide o Španielsko (**), priemerné trvanie konaní na treťom stupni v rokoch 2008 a 2012 je výrazne odlišné: v roku 2008 to bolo vyše 2 600 dní, kým v roku 2012 sa táto doba skrátila približne na 1 000 dní. V Spojenom kráľovstve (***) sa údaje vzťahujú na Anglicko a Wales a uvádzajú priemerné trvanie konaní na okresnom súde prvého stupňa.

➤ **Závery týkajúce sa efektívnosti justičných systémov**

- Z porovnávacieho prehľadu vyplýva, že existujú členské štáty, ktoré aj naďalej čelia špecifickým výzvam, pokiaľ ide o efektívnosť ich justičných systémov, t. j. zdĺhavým konaniam na prvom stupni spolu s nízkou mierou vyriešenia prípadov alebo veľkým množstvom prebiehajúcich konaní. Tieto členské štáty už boli identifikované v európskom semestri 2013 a v programoch makroekonomických úprav a sú v procese vymedzenia, prijímania alebo vykonávania opatrení na zlepšenie fungovania svojich justičných systémov. Údaje potvrdzujú význam vykonania všetkých potrebných reforiem a odhodlaného pokračovania v tomto úsilí.
- V prípade niekoľkých členských štátov údaje ukazujú predĺženie trvania konaní. Dôvody tejto skutočnosti môžu byť odlišné. Napríklad v krajinách obzvlášť postihnutých krízou štátnych dlhov, finančnou a hospodárskou krízou mal na fungovanie justičného systému vplyv nárast nových prípadov³³.
- Účinky ambiciózných reforiem, ktoré boli nedávno prijaté v niektorých členských štátoch, sa zatiaľ nemohli prejaviť, nakoľko údaje sú z roku 2012. Uplatňovanie a využívanie výhod štrukturálnych reforiem súdnictva, najmä v krajinách, na ktoré sa vzťahujú programy makroekonomických úprav³⁴, si vyžaduje čas. Keďže porovnávací prehľad sa pravidelne dopĺňa, výsledky týchto reforiem by mohli byť badateľné v budúcich porovnávacích prehľadoch.

³³ Napríklad v Grécku sa počet nových občianskych a obchodných súdnych prípadov v roku 2012 zvýšil o 42 % oproti roku 2010.

³⁴ Pozri poznámku 23.

4.2. Kvalita justičných systémov

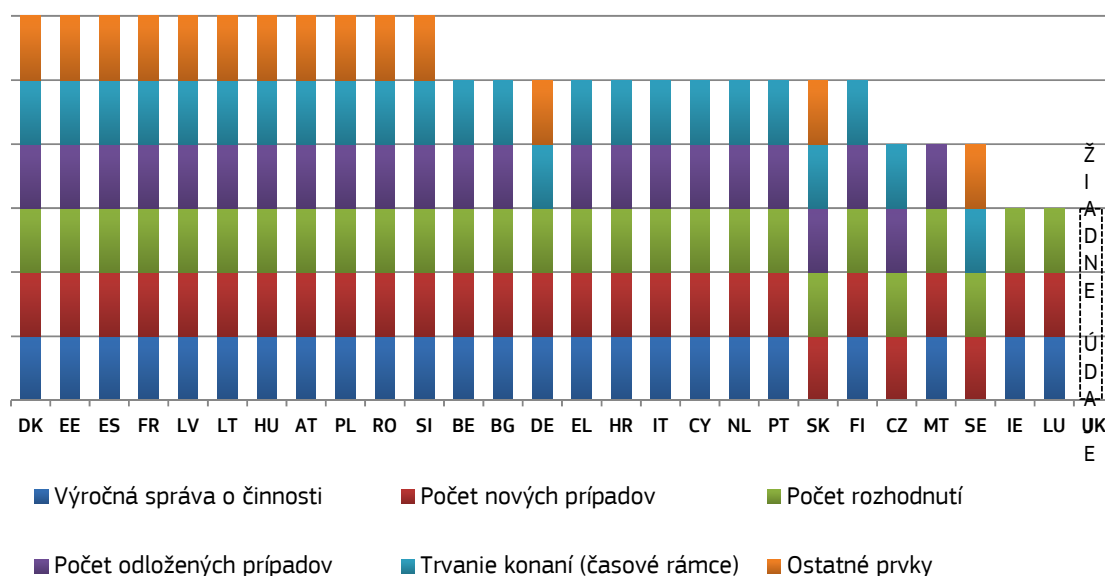
Účinná justícia vyžaduje kvalitu v celom justičnom procese. Nekvalitné justičné rozhodnutia môžu zvýšiť podnikateľské riziká pre veľké spoločnosti a malé a stredné podniky a ovplyvňujú rozhodnutia spotrebiteľov. Určité vstupné indikátory, ako sú odborná príprava, monitorovanie a hodnotenie činností súdov, dostupnosť systémov IKT a alternatívnych spôsobov riešenia sporov, rozpočet a ľudské zdroje, môžu pomôcť zlepšiť kvalitu justičných systémov.

4.2.1 Monitorovanie a hodnotenie pomáhajú skrátiť trvanie konaní

Vymedzenie politiky kvality a hodnotenie činností súdov sú nástrojmi na zvýšenie kvality justície s cieľom zlepšiť prístup k spravodlivosti, dôveru, predvídateľnosť a včasnosť justičných rozhodnutí. Tieto nástroje môžu zahŕňať monitorovanie každodennej činnosti súdov vďaka zhromažďovaniu údajov alebo hodnotenie výkonu justičných systémov pomocou ukazovateľov alebo zavedením systémov kvality na súdoch. Ak neexistuje spoľahlivé monitorovanie a hodnotenie, zlepšenie fungovania justičného systému môže byť zložitejšie. Účinný časový manažment súdnych prípadov vyžaduje možnosť informovať súdy, súdnicstvo a všetky subjekty, ktoré sa obracajú na súdy, o fungovaní súdov prostredníctvom systému pravidelného monitorovania.

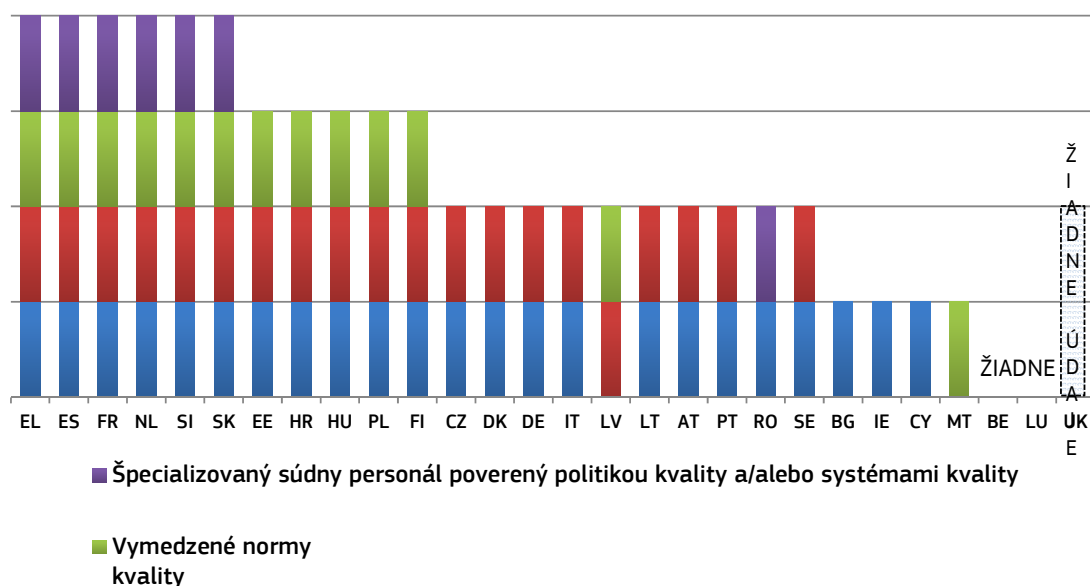
Údaje pre skladané grafy o kvalitatívnych činiteľoch sú z roku 2012, keďže sa v nich premietajú popisné ukazovatele, ktoré majú sklon zostať stabilné. Odchýlky od predchádzajúcich prehľadov, pokiaľ ide o niektoré členské štáty, sú vysvetlené individuálne. Členské štáty na pravej strane grafov bez pridelených hodnôt sú štáty, pre ktoré nie sú údaje k dispozícii. V prípade, že ukazovatele v niektorých členských štátoch neexistujú alebo nie sú možné, je to výslovne uvedené na pravej strane grafov.

Graf 13: Dostupnosť monitorovania činností súdov v roku 2012* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Dostupnosť monitorovacích nástrojov bola označená ako rastúca na Cypre, v Grécku (výročné správy o činnosti) a Slovinsku (iné monitorovacie prvky) a ako klesajúca na Slovensku (žiadne výročné správy o činnosti, pretože jednotlivé súdy sú povinné zasielať štatistické údaje ministerstvu spravodlivosti, ktoré uverejňuje údaje za celé súdnicstvo).

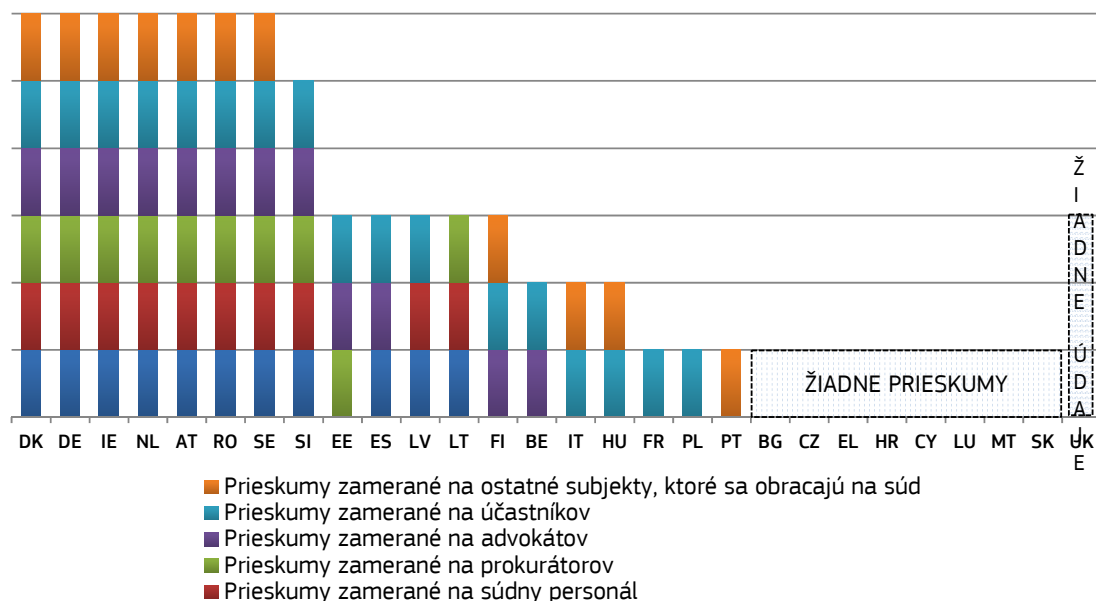
Graf 14: Dostupnosť hodnotenia činností súdov v roku 2012* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Dostupnosť týchto nástrojov bola označená ako zvýšená v Estónsku, Maďarsku a Slovinsku a ako znížená v Lotyšsku.

Graf 15: Prieskumy vykonané medzi subjektmi, ktoré sa obracajú na súd, alebo medzi právnikmi v roku 2012* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

Prieskumy vykonané medzi odborníkmi, ktorí pracujú na súdoch, a/alebo subjektmi, ktoré sa obracajú na súdy, môžu poskytnúť dôležité informácie o kvalite súdnictva. Doplnkový ukazovateľ bol zavedený, aby sa zohľadnili cieľové skupiny a miera používania takýchto prieskumov v členských štátoch.

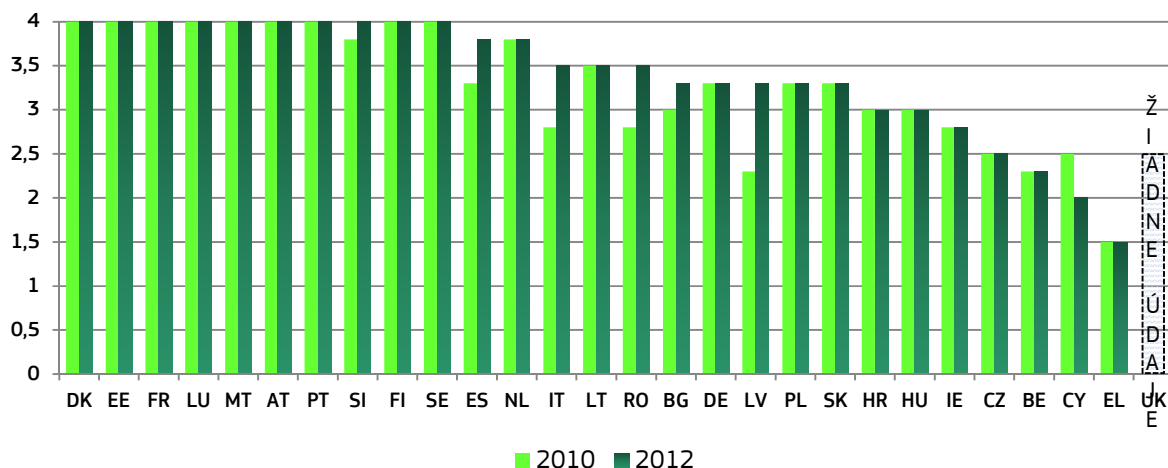

* Prieskumy zamerané na osoby, ktoré boli v priamom kontakte so súdom (právni odborníci, účastníci a ostatné subjekty, napríklad svedkovia, znalcovia, tlmočníci atď.) podľa metodiky CEPEJ.

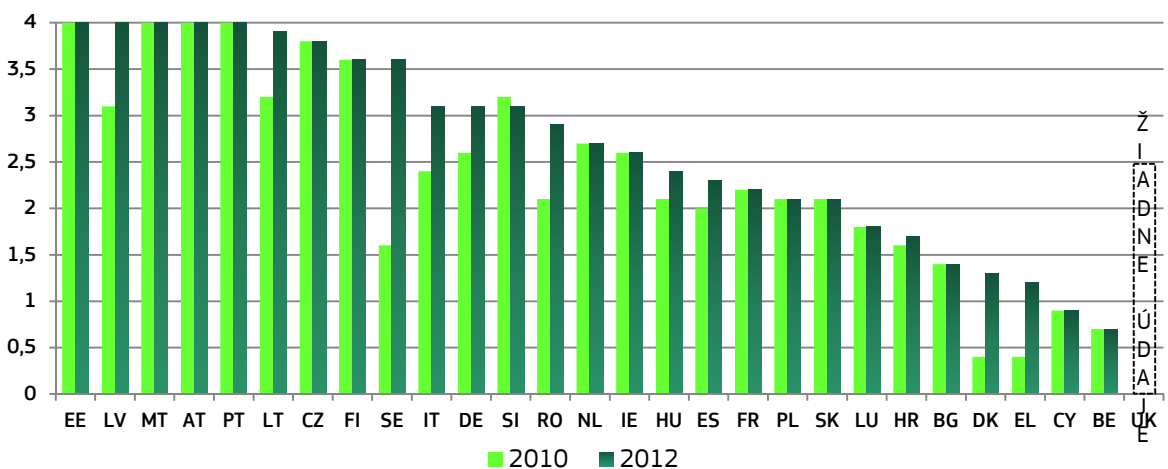
4.2.2 Systémy informačných a komunikačných technológií pomáhajú skrátiť trvanie konaní a uľahčiť prístup k justícii

Systémy IKT na evidenciu a správu prípadov sú nevyhnutnými nástrojmi, ktoré majú súdy k dispozícii na účely účinného časového manažmentu prípadov, keďže pomáhajú zvyšovať rýchlosť, akou súd rieši prípady, a tým skracovať celkové trvanie konaní³⁵.

Graf 16: Systémy IKT na evidenciu a správu prípadov (vážený ukazovateľ – min. = 0, max. = 4)³⁶ (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

Graf 17: Elektronická komunikácia medzi súdmi a účastníkmi (vážený ukazovateľ – min. = 0, max. = 4) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

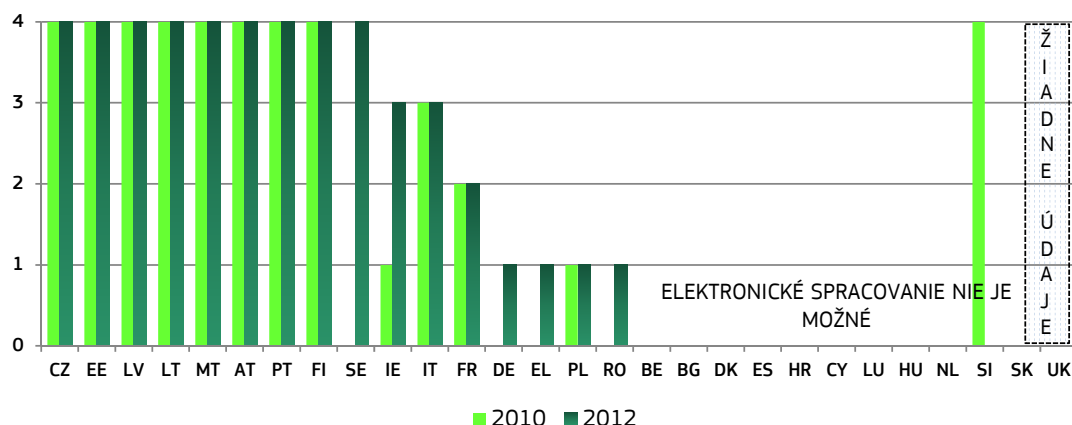

Systémy IKT na komunikáciu medzi súdmi a účastníkmi (napríklad elektronické podávanie nárokov) môžu prispieť k skráteniu oneskorení a zníženiu nákladov pre občanov a podniky, a to uľahčením prístupu k justícii. Systémy IKT zohrávajú čoraz dôležitejšiu úlohu aj v cezhraničnej spolupráci medzi súdnymi orgánmi, a tým uľahčujú vykonávanie právnych predpisov EÚ.

³⁵ Cyprus, Írsko a Slovinsko oznámili komisii CEPEJ, že niektoré otázky týkajúce sa IKT interpretovali inak ako v roku 2010. To vysvetľuje, prečo sú hodnoty niektorých ukazovateľov IKT v roku 2012 nižšie, než hodnoty v roku 2010.

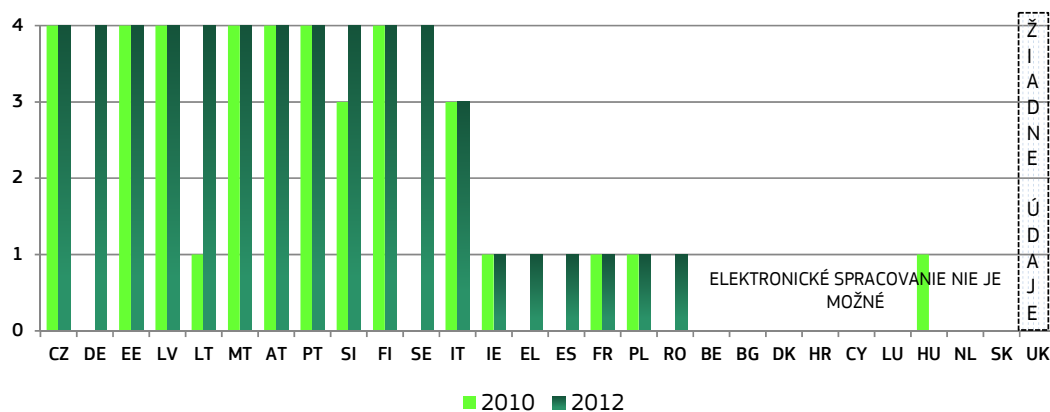
³⁶ V grafoch 16 a 17 sú uvedené kombinované ukazovatele zostavené z niekoľkých ukazovateľov IKT, z ktorých každý meria dostupnosť týchto systémov na stupnici od 0 do 4 (0 = dostupné na 0 % súdov; 4 = dostupné na 100 % súdov).

Graf 18: Elektronické spracovanie vecí s nízkou hodnotou sporu* (0 = dostupné na 0 % súdov, 4 = dostupné na 100 % súdov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

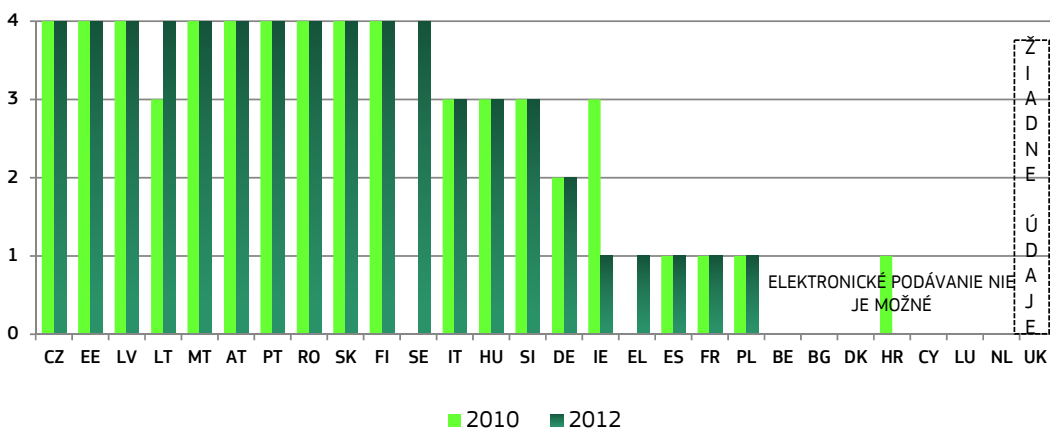

* Pojem „veci s nízkou hodnotou sporu“ predstavuje občiansky prípad, v ktorom je peňažná hodnota nároku relatívne nízka. Tento pojem sa líši v závislosti od členského štátu a v štúdiu CEPEJ sa používa jeho vnútroštátne vymedzenie v príslušnom členskom štáte.

Graf 19: Elektronické spracovanie úhrad nesporných dlhov (0 = dostupné na 0 % súdov; 4 = dostupné na 100 % súdov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

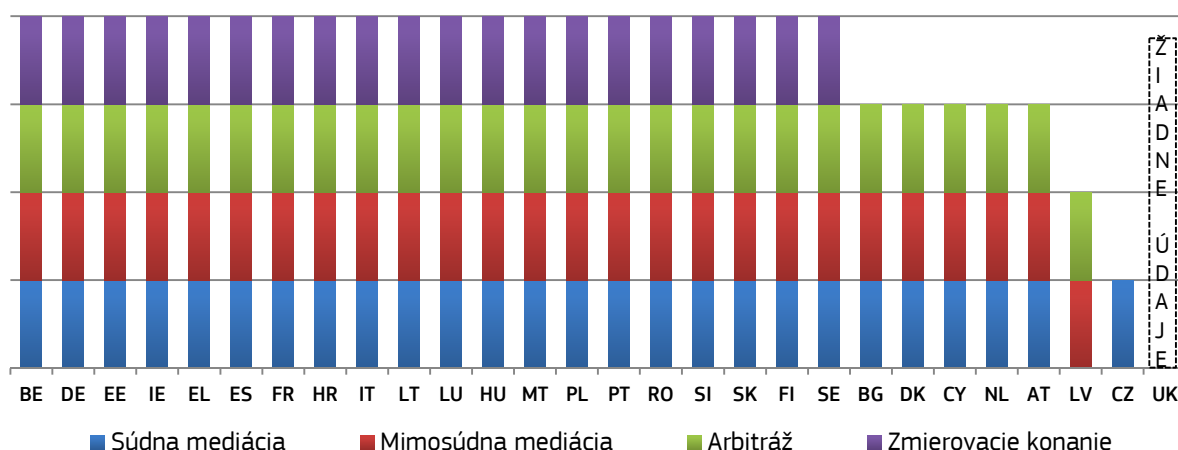
Graf 20: Elektronické podávanie nárokov (0 = dostupné na 0 % súdov, 4 = dostupné na 100 % súdov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

4.2.3 Alternatívne spôsoby riešenia sporov pomáhajú znižovať pracovnú záťaž súdov

Účinná mediácia a ďalšie alternatívne spôsoby riešenia sporov rozširujú možnosti riešenia sporov pre občanov a podniky a prispievajú ku kultúre mierového riešenia sporov. Záujem o takéto spôsoby potvrdzuje prieskum Eurobarometra, z ktorého vyplýva, že 89 % respondentov by sa usilovalo o mimosúdny zmier, zatiaľ čo 8 % uviedlo, že by sa v každom prípade obrátilo na súd³⁷. Alternatívne riešenie sporov prispieva aj k lepšiemu fungovaniu súdov. Tým, že umožňuje dobrovoľné vyriešenie sporu medzi účastníkmi hneď na začiatku sporu, znižuje počet prebiehajúcich konaní a môže mať kladný vplyv na pracovnú záťaž súdov, ktoré potom skôr dodržia primerané lehoty.

Graf 21: Dostupnosť alternatívnych spôsobov riešenia sporov v roku 2012* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

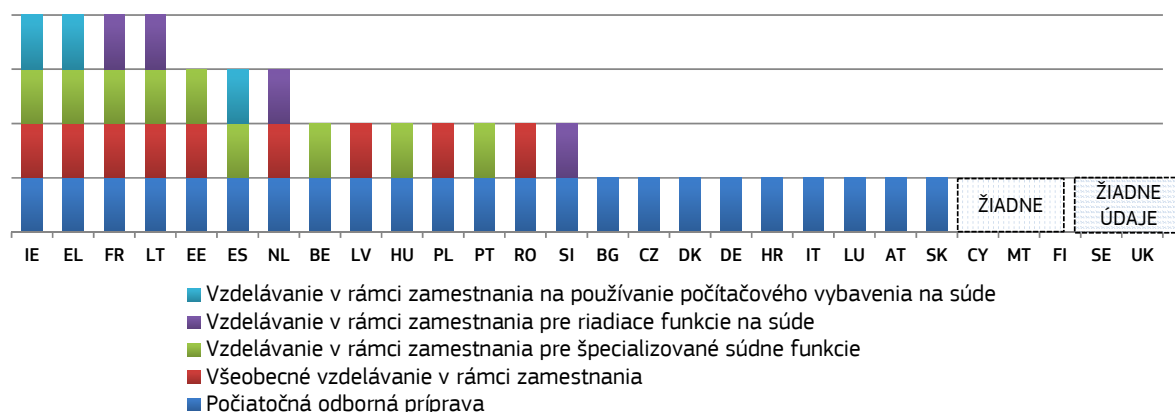
* Neboli hlásené takmer žiadne zmeny dostupnosti alternatívneho riešenia sporov, ktorá sa, ako sa zdá, na Cypre zvýšila a v Lotyšsku znížila v ranom štádiu zavádzania nového právneho základu pre mediáciu a inštitút mediácie.

4.2.4 Podpora odbornej prípravy sudcov môže pomôcť zlepšiť účinnosť justície

Odborná príprava sudcov je dôležitým prvkom pre kvalitu súdnych rozhodnutí. Doplnkový ukazovateľ bol zavedený, aby poskytol informácie o skutočnom percente sudcov, ktorí sa zúčastňujú priebežnej odbornej prípravy v oblasti práva EÚ alebo v oblasti práva iného členského štátu.

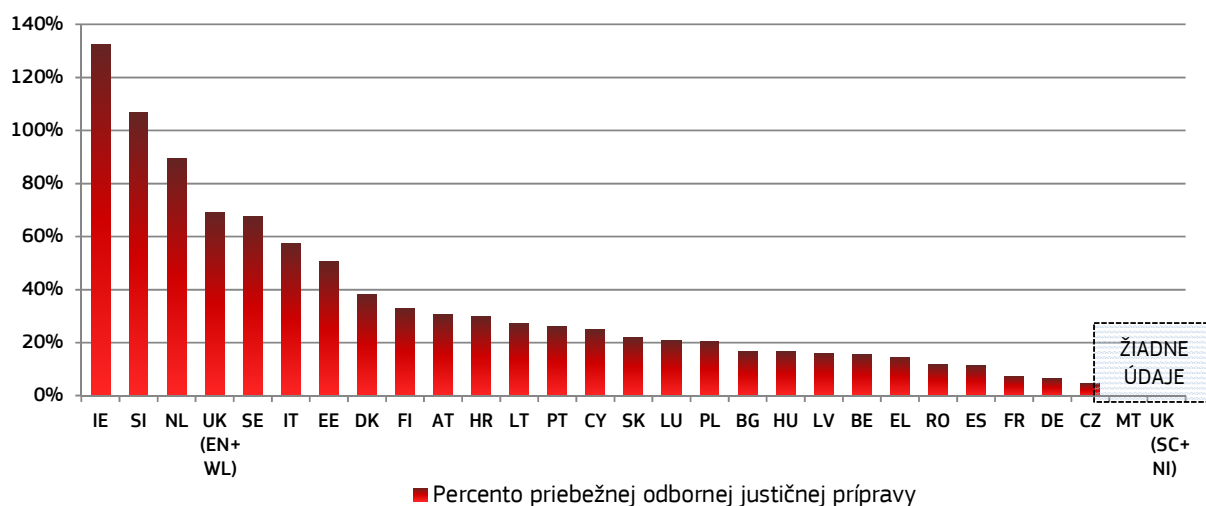
³⁷ Flash Eurobarometer 385, november 2013, k dispozícii na: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_385_en.pdf

Graf 22: Povinná odborná príprava pre sudcov v roku 2012* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* V Grécku, Maďarsku a Litve vzrástol počet povinných kategórií odbornej prípravy oproti roku 2010, zatiaľ čo v Luxembursku, vo Švédsku a v Rumunsku sa niektoré kategórie, ktoré boli povinné, stali voliteľnými.

Graf 23: Sudcovia, ktorí sa zúčastňujú priebežnej odbornej prípravy v oblasti práva EÚ alebo v oblasti práva iného členského štátu (v % z celkového počtu sudcov)* (zdroj: Európska komisia, Európska odborná justičná príprava, 2012³⁸)

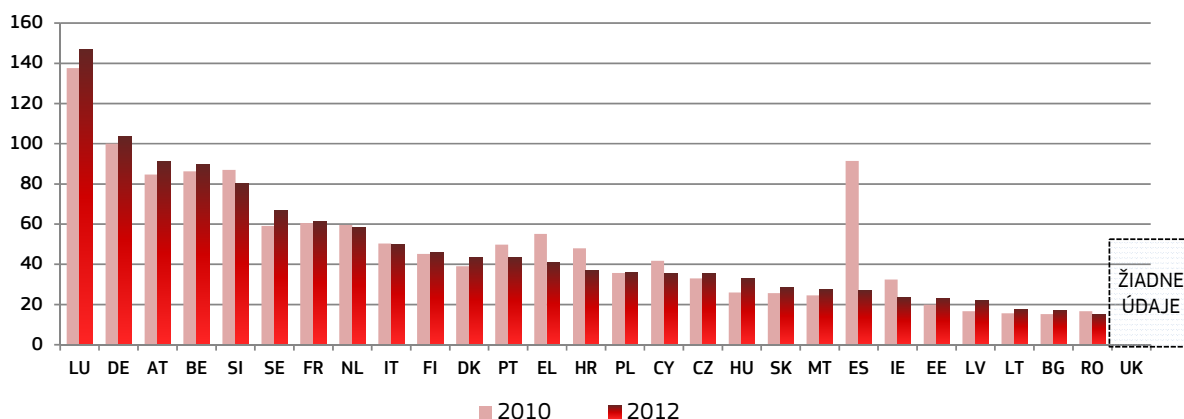

* V niekoľkých prípadoch oznámených členskými štátmi je pomer účastníkov k existujúcim členom právnickej profesie vyšší ako 100 %, čo znamená, že účastníci sa zúčastňujú viacerých vzdelávacích aktivít v oblasti práva EÚ. Niektoré mimoriadne vysoké údaje môžu naznačovať, že poskytnuté údaje sa týkajú odbornej prípravy vo všetkých predmetoch, nielen v oblasti práva EÚ.

³⁸ K dispozícii na: http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/european_judicial_training_annual_report_2012.pdf

4.2.5 Zdroje

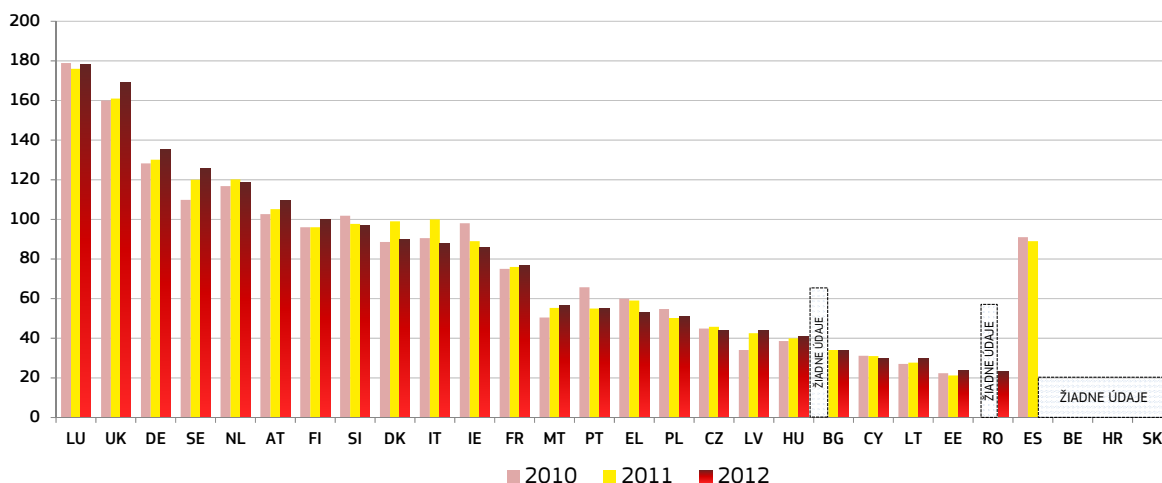
Graf 24: Rozpočet pre súdy (v EUR na obyvateľa)* (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Graf 24 ukazuje ročný schválený rozpočet pridelený na fungovanie všetkých súdov bez ohľadu na zdroj a výšku tohto rozpočtu (vnútroštátny alebo regionálny). Neberie do úvahy služby prokuratúry [s výnimkou Belgicka, Nemecka, Grécka, Španielska (za rok 2010), Francúzska, Luxemburska a Rakúska] a právnej pomoci [s výnimkou Belgicka, Nemecka (za rok 2010) a Rakúska].³⁹

Graf 25: Celkové výdavky verejnej správy na súdy* (v EUR na obyvateľa) (zdroj: Eurostat).

Tento doplnkový ukazovateľ týkajúci sa zdrojov čerpá z údajov Eurostatu o verejných výdavkoch. Predstavuje skutočne vynaložené rozpočtové prostriedky a dopĺňa existujúci ukazovateľ rozpočtových prostriedkov pridelených na súdy. V grafe sú porovnané roky 2010, 2011 a 2012.

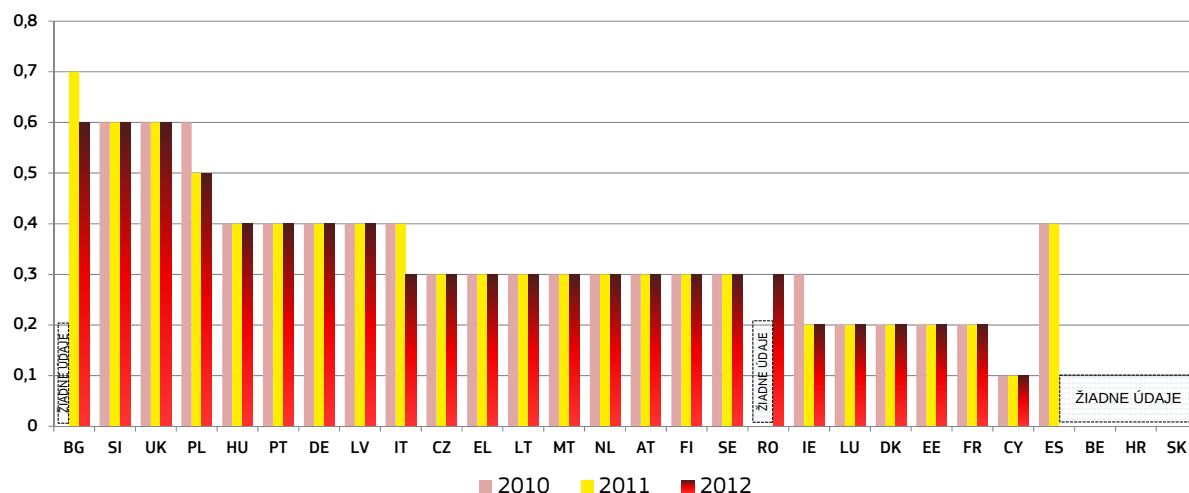

* Zatiaľ čo graf 24 ukazuje ročný schválený rozpočet pridelený na fungovanie všetkých súdov bez ohľadu na zdroj a výšku tohto rozpočtu (vnútroštátny alebo regionálny), graf 25 uvádza celkové (skutočné) výdavky verejnej správy na súdy (údaje národných účtov, klasifikácia výdavkov verejnej správy, skupina 03.3). Graf 25 obsahuje aj probačné systémy a právnu pomoc.⁴⁰

³⁹ Významným poklesom v prípade Španielska znázornený v grafe 24 sa premieta skutočnosť, že do údajov za rok 2012 neboli zahrnuté údaje z autonómnych spoločenstiev ani údaje od súdnych rád.

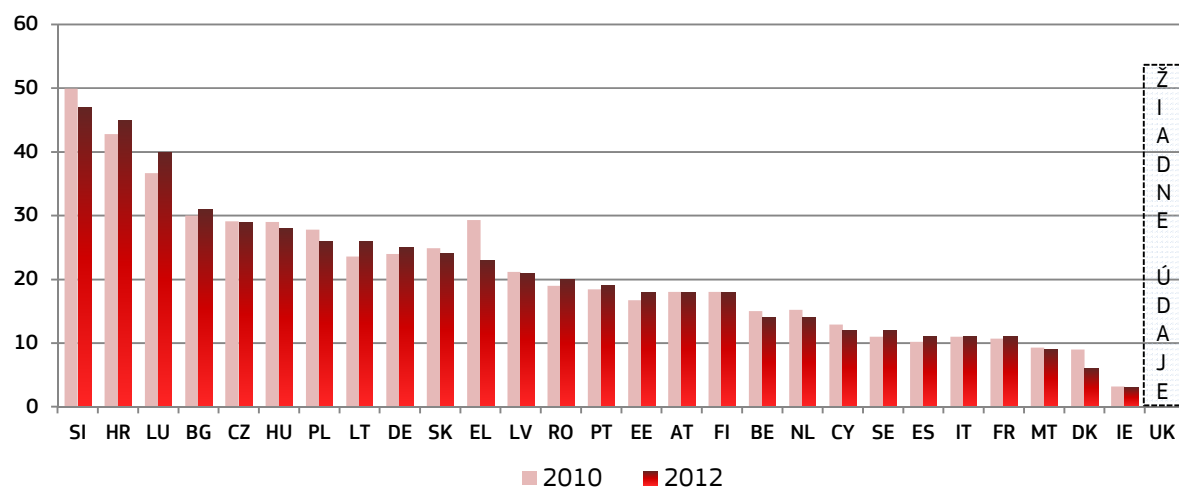
⁴⁰ Nasledujúce hodnoty sú predbežné: BG, EL a HU za všetky roky, SE za rok 2012.

Graf 26: Výdavky verejnej správy na súde ako percento HDP (zdroj: Eurostat).⁴¹

Graf 27: Počet sudcov* (na 100 000 obyvateľov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

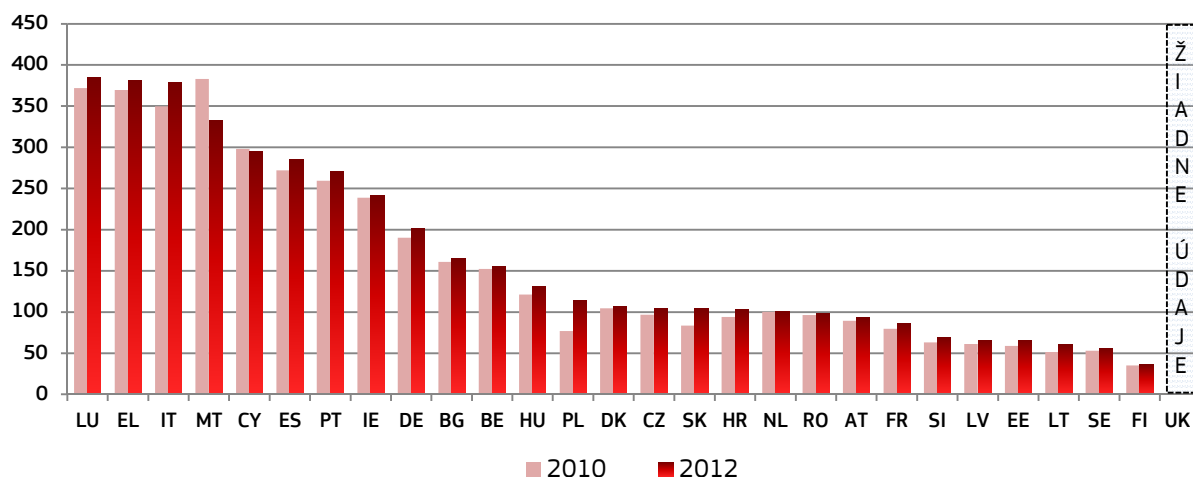
S cieľom zlepšiť porovnateľnosť a poskytnúť sústredenejší pohľad bol tento ukazovateľ revidovaný oproti porovnávaciemu prehľadu 2013. V súčasnosti už nezahŕňa *Rechtspfleger*/súdnych úradníkov, ktorí existujú len v niektorých členských štátoch. Zohľadnení sú výlučne sudcovia na plný úväzok.

* Podľa metodiky CEPEJ túto kategóriu tvoria sudcovia, ktorí pracujú ako sudcovia na plný úväzok. Nezahŕňa *Rechtspfleger*/súdnych úradníkov, ktorí existujú v niektorých členských štátoch.

⁴¹ Nasledujúce hodnoty sú predbežné: BG, EL a HU za všetky roky, hodnoty SE za rok 2012 sú predbežné.

Graf 28: Počet advokátov* (na 100 000 obyvateľov) (zdroj: štúdia komisie CEPEJ)

* Advokát je osoba kvalifikovaná a oprávnená podľa vnútroštátneho práva predkladať súdom podania a konať v mene svojich klientov, vykonávať právnu prax, vystupovať pred súdom alebo poskytovať právne rady a zastupovať klientov v právnych záležitostiach (odporúčanie Rec(2000) 21 Výboru ministrov Rady Európy o slobodnom výkone profesie advokáta).

➤ Závěry týkající se kvality justičních systémů

- **Monitorovanie a hodnotenie činností súdov už vo väčšine členských štátov existujú. Len niekoľko krajín nezaviedlo systémy hodnotenia. Používateľské prieskumy medzi subjektmi, ktoré sa obracajú na súd, alebo medzi právnikmi sa vykonávajú vo vyše polovici členských štátov.**
- **Alternatívne spôsoby riešenia sporov sú k dispozícii takmer vo všetkých členských štátoch. Aktualizované údaje o používaní týchto spôsobov nie sú k dispozícii.**
- **Dostupnosť nástrojov informačných a komunikačných technológií (IKT) pre súdy sa zvýšila. Široko dostupné sú pre správu a riadenie súdov a v menšej miere pre elektronickú komunikáciu medzi súdmi a účastníkmi. Elektronické spracovanie vecí s nízkou hodnotou sporu, úhrad nesporných dlhov a elektronické podávanie nárokov nie je možné v značnom počte členských štátov.**
- **Takmer v tretine členských štátov je miera účasti sudcov na priebežnej odbornej príprave v oblasti práva EÚ vyššia než 50 %. V polovici členských štátov účasť sudcov na odbornej príprave v oblasti práva EÚ predstavuje menej než 20 %.**

- **Odborná príprava sudcov a právnych odborníkov a nástroje IKT sú rozhodujúce pre účinné fungovanie európskeho priestoru spravodlivosti založeného na vzájomnej dôvere. Zistenia vyplývajúce z porovnávacieho prehľadu potvrdzujú, že odborná príprava a IKT by mali byť hlavnými zložkami budúcej politiky EÚ v oblasti justície, ktoré pomôžu konsolidovať výsledky dosiahnuté v tejto oblasti za posledných 15 rokov.**

4.3 Nezávislosť

Nezávislosť súdnictva je dôležitá pre priťažlivé podnikateľské prostredie. Zaručuje predvídateľnosť, istotu, spravodlivosť a stabilitu právneho systému, v ktorom podniky vykonávajú podnikateľskú činnosť. Posilnenie nezávislosti vnútroštátnych justičných systémov spolu s ich kvalitou a efektivitou je preto dôležitým prvkom v rámci európskeho semestra. Nezávislosť súdnictva je zároveň požiadavkou vychádzajúcou z práva na účinný prostriedok nápravy, ktoré je zakotvené v Charte základných práv EÚ. Nezávislosť súdnictva je dôležitá aj pre účinný boj proti korupcii, ako je zdôraznené v „Správe EÚ o boji proti korupcii“⁴².

Na poskytnutie informácií o nezávislosti súdnictva v členských štátoch bol v porovnávacom prehľade 2013 použitý ukazovateľ vnímania nezávislosti justičného systému. Vnímaná nezávislosť súdnictva je skutočne činiteľom, ktorý podporuje rast, pretože vnímanie nedostatku nezávislosti môže odrádzať od investovania. Všeobecným pravidlom je, že spravodlivosť sa nemôže len vykonávať, ale jej vykonanie musí byť predvídateľné.

Kým vnímaná nezávislosť je dôležitým ukazovateľom, informácie o tom, ako je nezávislosť súdnictva právne zaručená a ako je zabezpečené jej dodržiavanie, sú nutné. V porovnávacom prehľade 2013 bolo preto oznámené, že Komisia spolu so sieťami sudcov a súdnymi orgánmi preskúma, ako by bolo možné zvýšiť kvalitu a dostupnosť porovnateľných údajov o štruktúrálnej nezávislosti.

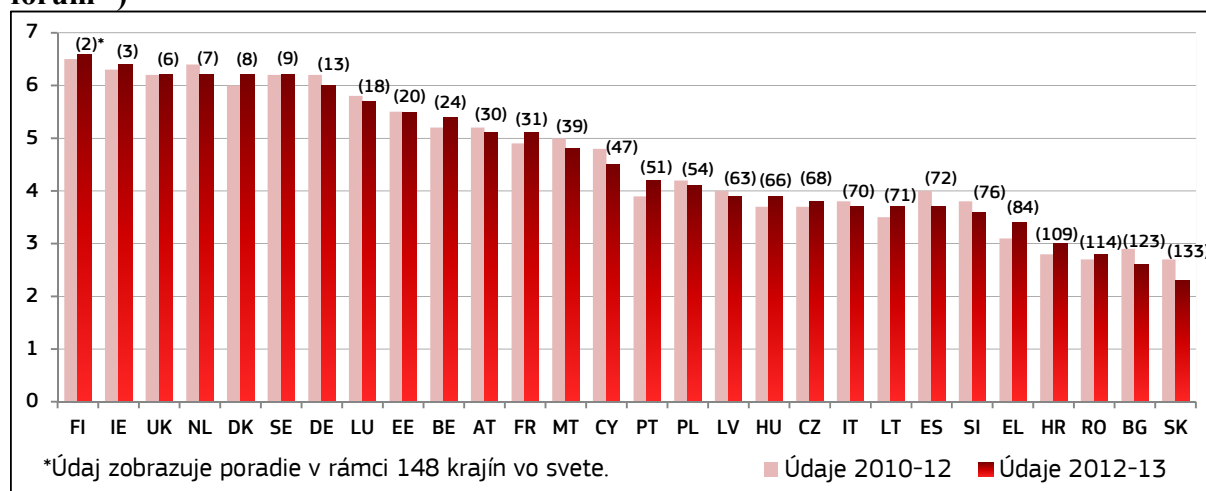
Komisia v spolupráci s Európskou sieťou súdnych rád začala zhromažďovať informácie o právnej ochrane nezávislosti súdnictva v členských štátoch. Údaje uvedené v prílohe predstavujú prvý porovnávací prehľad o tom, ako sú justičné systémy organizované na ochranu nezávislosti súdnictva v určitých typoch situácií, keď ich nezávislosť môže byť ohrozená. V prehľade je použitých päť ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na tieto situácie: i) *záruky týkajúce sa preloženia sudcov bez ich súhlasu*, ii) *prepustenie sudcov*, iii) *pridelovanie nových prípadov na súde*, iv) *vzdanie sa prípadu a odmietnutie účasti sudcov* a v) *ohrozenie nezávislosti sudcu*. Pre takéto situácie sú v „Odporúčaní Rady Európy o sudcoch: nezávislosť, efektivnosť a zodpovednosť“ (ďalej len „odporúčanie“) uvedené normy na zabezpečenie rešpektovania nezávislosti súdnictva⁴³.

⁴² COM(2014) 38 final, 4.2.2014, k dispozícii na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_sk.pdf a <http://ec.europa.eu/anti-corruption-report/>

⁴³ Odporúčanie CM/Rec(2010) 12 Výboru ministrov členským štátom o sudcoch: nezávislosť, efektivnosť a zodpovednosť.

Graf 29: Vnímaná nezávislosť súdnictva

(vnímanie – vyššia hodnota znamená lepšie vnímanie) (zdroj: Svetové ekonomické fórum⁴⁴)

➤ Závbery týkajúce sa nezávislosti súdnictva

- V niekoľkých členských štátoch sa vnímanie nezávislosti zlepšilo, zatiaľ čo v iných členských štátoch sa zhoršilo.
- V prílohe k porovnávaciemu prehľadu 2014 sa uvádza aj prvý vecný porovnávaci prehľad právnych záruk, ktorých cieľom je chrániť nezávislosť súdnictva v určitých situáciách, v ktorých by nezávislosť mohla byť ohrozená. Komisia bude v rámci sietí súdnych orgánov a sudcov, ako aj v rámci členských štátov ďalej skúmať, ako by porovnávaci prehľad mohol ďalej rozvíjať porovnateľné údaje o účinnosti týchto právnych záruk a ďalších záruk týkajúcich sa štrukturálnej nezávislosti.

⁴⁴ Ukazovateľ Svetového ekonomického fóra sa zakladá na odpovediach, ktoré boli v rámci prieskumu uvedené na otázku: „Do akej miery je súdnictvo vo vašej krajine nezávislé od vplyvov poslancov, občanov alebo firiem?“ V prieskume odpovedala reprezentatívna vzorka firiem vo všetkých krajinách, ktoré zastupovali hlavné odvetvia hospodárstva (poľnohospodárstvo, výrobný priemysel, nevýrobný priemysel a služby). Prieskum prebiehal v rozličných formách vrátane osobných rozhovorov s výkonnými riaditeľmi firiem, telefonických rozhovorov a poštových zásielok, ktorých alternatívou bol prieskum cez internet. K dispozícii na: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>

5. ĎALŠIE KROKY

Zistenia vyplývajúce z porovnávacieho prehľadu budú zohľadnené pri vypracovaní pripravovanej analýzy jednotlivých krajín v rámci európskeho semestra 2014. Tieto zistenia budú zohľadnené aj v rámci programov makroekonomických úprav.

Porovnávací prehľad 2014 potvrdzuje, že zhromažďovanie objektívnych, porovnateľných a spoľahlivých údajov o účinnosti justičných systémov pokrývajúcich všetky členské štáty zostáva výzvou. Dôvody môžu byť rozličné: nedostupnosť údajov v dôsledku nedostatočných štatistických kapacít, nemožnosť porovnávania v dôsledku postupov alebo vymedzení, ktoré sa môžu výrazne líšiť, alebo neochota plne spolupracovať s komisiou CEPEJ.

Komisia sa domnieva, že je dôležité dosiahnuť skutočný pokrok v schopnosti zhromažďovať a poskytovať relevantné údaje o kvalite, účinnosti a nezávislosti justičných systémov. Vzhľadom na význam dobre fungujúcich vnútroštátnych justičných systémov pri dosahovaní cieľov Únie by všetky členské štáty mali prioritne riešiť otázku zhromažďovania fundovaných, nestranných, spoľahlivých, objektívnych a porovnateľných údajov a mali by tieto údaje sprístupniť pre porovnávacie prehľady. Zabezpečiť zhromažďovanie takých údajov s cieľom lepšie vymedziť justičné politiky je v spoločnom záujme členských štátov a vnútroštátnych justičných systémov.

Komisia má v úmysle zintenzívniť prácu skupiny expertov na vnútroštátne justičné systémy s cieľom zlepšiť dostupnosť, kvalitu a porovnateľnosť údajov dôležitých pre EÚ. Okrem spolupráce s komisiou CEPEJ Komisia posilňuje spoluprácu s európskymi sieťami v oblasti justície, najmä s Európskou sieťou súdnych rád, so Sieťou predsedov najvyšších súdov Európskej únie, Združením štátnych rád a najvyšších správnych súdov a združeniami právnych odborníkov, najmä advokátov. Preskúmaná bude aj možnosť zhromažďovať údaje o fungovaní justičných systémov v iných oblastiach dôležitých pre rast, ako sú finančné a hospodárske trestné činy.

6. ZÁVER

Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície prispieva, v otvorenom dialógu s členskými štátmi, k identifikácii dobrých príkladov a možných nedostatkov vnútroštátnych justičných systémov. V súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania je dôležité, aby sa porovnávací prehľad vzťahoval na všetky členské štáty a aby tieto poskytovali potrebné údaje. Ide o vec spoločného záujmu týkajúceho sa bezproblémového fungovania spoločného európskeho priestoru spravodlivosti založeného na vzájomnej dôvere a všeobecnejšie Únie.

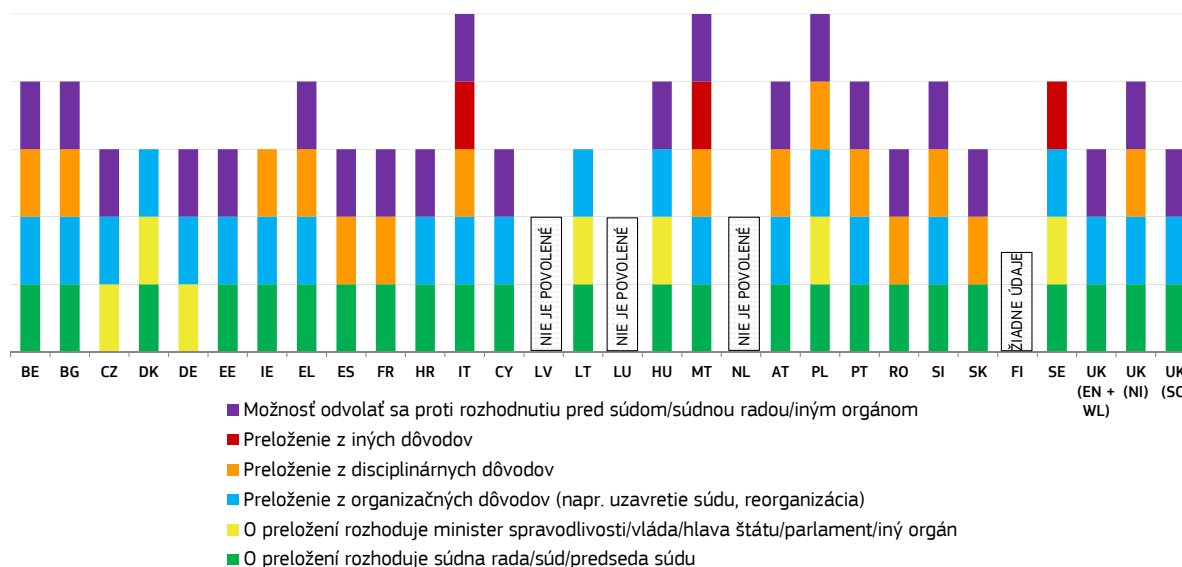
Z porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície 2014 vyplýva, že je dôležité odhodlane pokračovať v úsilí o zlepšenie účinnosti justičných systémov, aby bolo možné plne využívať výhody týchto reforiem. Na základe tohto porovnávacieho prehľadu Komisia vyzýva členské štáty, Európsky parlament a všetky zainteresované strany na otvorený dialóg a konštruktívnu spoluprácu na dosiahnutie tohto cieľa.

PRÍLOHA: Štrukturálna nezávislosť súdnictva

Ďalej uvedené údaje predstavujú prvý prehľad právnych záruk v určitých typoch situácií, bez posúdenia ich účinnosti⁴⁵. Údaje sú založené na odpovediach na dotazník vypracovaný Komisiou v úzkej spolupráci s Európskou sieťou súdnych rád⁴⁶.

Graf I: Záruky týkajúce sa preloženia sudcov bez ich súhlasu (nepreložiteľnosť sudcov)

Graf znázorňuje scenár preloženia sudcov bez ich súhlasu, a tiež, či je takéto preloženie povolené a kedy je povolené: i) orgány, ktoré rozhodujú o takomto preložení, ii) dôvody (napr. organizačné, disciplinárne) povolenia takéhoto preloženia a iii) možnosť odvolania sa proti takémuto rozhodnutiu⁴⁷.

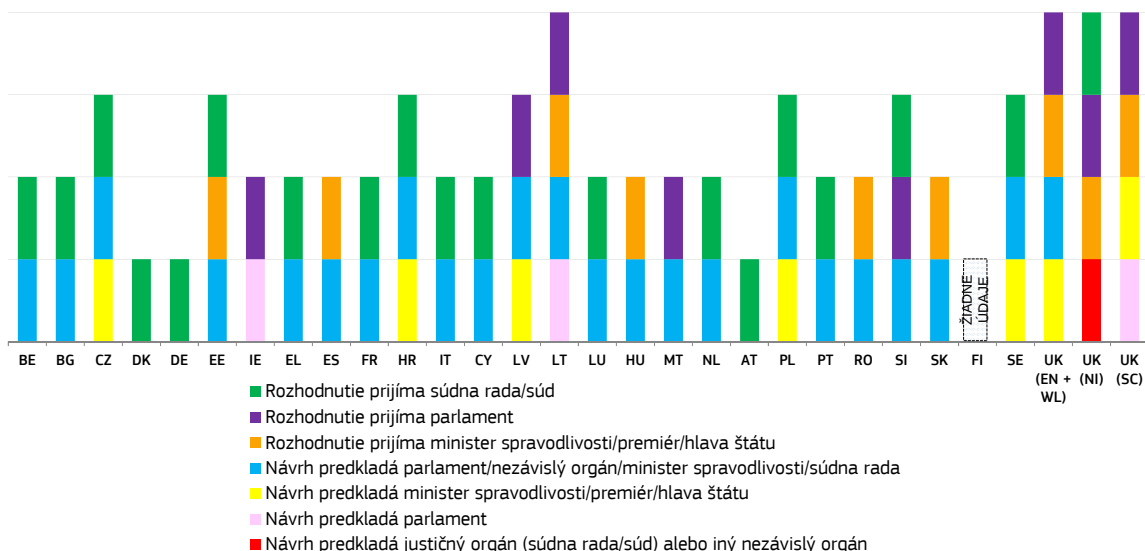
⁴⁵ Tento prehľad obsahuje len základné informácie o organizácii justičných systémov a jeho cieľom nie je zobraziť zložitost' a podrobnosti týchto systémov. Cieľom tejto časti je poskytnúť prvé mapovanie záruk nezávislosti súdnictva; údaje za jednotlivé členské štáty sú preto uvedené v abecednom poradí podľa zemepisných názvov členských štátov v ich pôvodnom jazyku.

⁴⁶ Odpovede na dotazník v prípade členských štátov, v ktorých neexistujú súdne rady, boli získané v spolupráci so Sieťou predsedov najvyšších súdov Európskej únie.

⁴⁷ V odseku 52 odporúčania sú uvedené záruky týkajúce sa nepreložiteľnosti sudcov, najmä, že sudca nesmie byť bez súhlasu prekladaný do inej sudcovskej funkcie, s výnimkou prípadov disciplinárnych sankcií alebo reformy organizácie justičného systému.

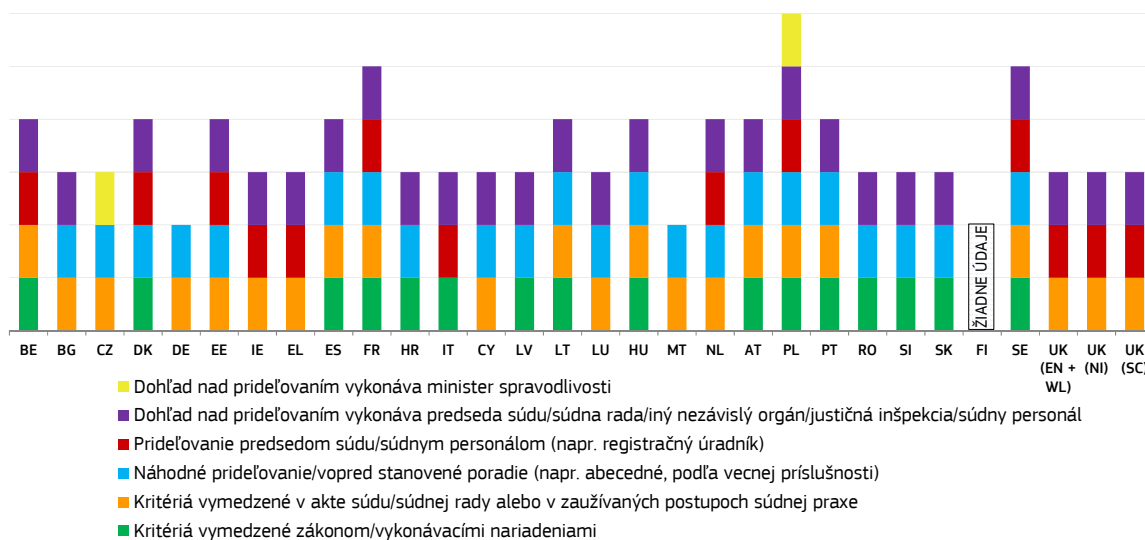
Graf II: Prepustenie sudcov súdov prvého a druhého stupňa

Tento graf uvádza orgány, ktoré majú právomoc navrhovať a rozhodovať o prepustení sudcov súdov prvého a druhého stupňa v rozličných členských štátoch⁴⁸. V hornej časti stĺpca je uvedené, kto prijíma konečné rozhodnutie⁴⁹, a v spodnej časti je uvedené – v prípade potreby –, kto navrhuje prepustenie alebo s kým je potrebné poradiť sa pred prijatím rozhodnutia.

Graf III: Pridelovanie prípadov na súde

Graf uvádza, na akej úrovni sú vymedzené kritériá rozdeľovania prípadov na súde (napr. zákon, zaužívané postupy), ako sú prípady pridelované (napr. predsedom súdu, súdnymi zamestnancami, náhodné pridelovanie, vopred stanovené poradie) a ktorý orgán dohliada na ich pridelovanie⁵⁰.

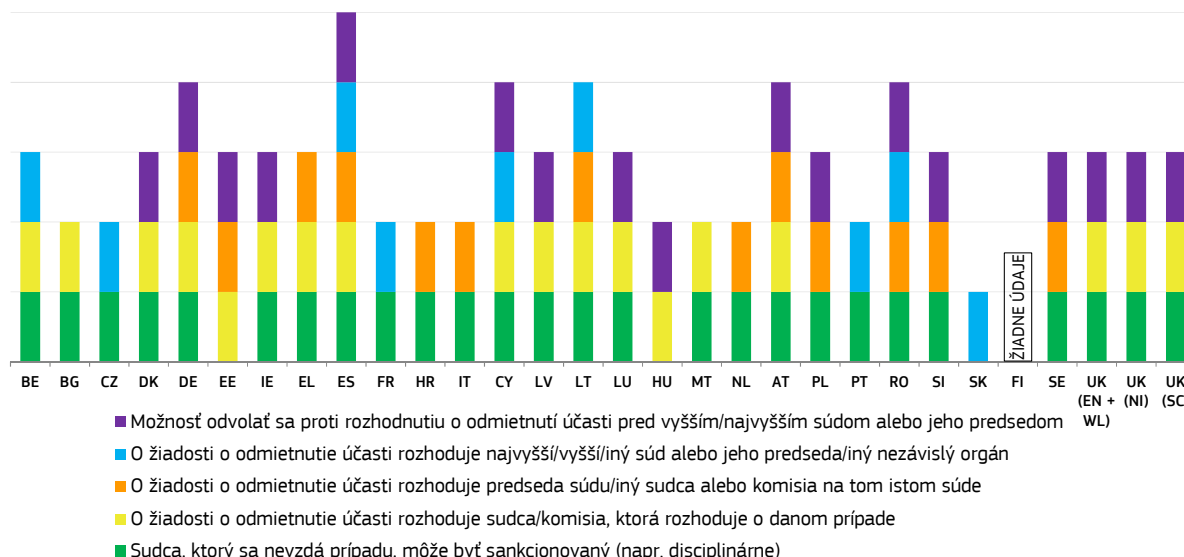
⁴⁸ V odsekoch 46 a 47 odporúčania sa vyžaduje, aby vnútroštátne systémy zabezpečili záruky týkajúce sa prepustenia sudcov.

⁴⁹ Môže ísť o jeden alebo dva odlišné orgány, v závislosti od dôvodu prepustenia alebo typu sudcu (napr. predseda súdu atď.).

⁵⁰ V odseku 24 odporúčania sa vyžaduje, aby systémy pridelovania prípadov na súde vychádzali z vopred stanovených kritérií s cieľom zabezpečiť právo na nezávislého a nestranného sudcu.

Graf IV: Vzdanie sa prípadu a odmietnutie účasti sudcu

Graf uvádza, či sudcovia môžu byť sankcionovaní, ak nerešpektujú povinnosť vzdať sa rozhodovania o spore, v ktorom je spochybnená alebo ohrozená ich nestrannosť, alebo v prípade racionálneho vnímania zaujatosti. Graf zároveň uvádza, ktorý orgán⁵¹ rozhoduje o žiadosti o odmietnutie účasti, ktorú predložil účastník a ktorá je namierená proti sudcovi⁵².

Graf V: Postupy v prípade ohrozenia nezávislosti sudcu

Graf uvádza, ktoré orgány môžu konať v konkrétnych postupoch na ochranu nezávislosti súdnictva, keď sa sudcovia domnievajú, že je ohrozená ich nezávislosť⁵³. Zároveň uvádza opatrenia, ktoré môžu tieto orgány prijať (napr. vydanie formálneho vyhlásenia, podanie sťažností alebo vyrubenie sankcií voči osobám, ktoré sa snažia neprimeraným spôsobom ovplyvniť sudcu). Opatrenia prijaté na ochranu nezávislosti súdnictva prijímajú prokuratúry alebo – v prípade sankcií – súd, alebo – v prípade iných opatrení – súdna rada.

⁵¹ V niektorých prípadoch môže o tom rozhodovať viac než jeden orgán, v závislosti od úrovne súdu, na ktorom zasada sudca, ktorého účasť je odmietnutá.

⁵² V odsekoch 59, 60 a 61 odporúčania sa stanovuje, že sudcovia by mali konať nezávisle a nestranne vo všetkých prípadoch a mali by sa vzdať prípadu alebo odmietnuť pojednávať len vtedy, keď sú na to pádne dôvody, ktoré sú vymedzené zákonom.

⁵³ V odsekoch 8, 13 a 14 odporúčania sa stanovuje, že ak sa sudcovia domnievajú, že ich nezávislosť je ohrozená, musia mať možnosť využiť účinné prostriedky nápravy.

